

Wstęp	3
Rozdział I. Polityka społeczna i jej główne obszary.	6
1. Polityka społeczna.	6
2. Założenia wstępne i podstawowe wartości polityki społecznej.	8
3. Pomoc społeczna wczoraj i dziś.	9
4. Polityka rodzinna.	13
5. Perspektywy rozwoju rodziny we współczesnych warunkach społeczno-ekonomicznych.	16
Rozdział II. Charakterystyka powiatu.	19
1. Powiat wołowski, położenie i podstawowe dane statystyczne.	19
2. Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej w zestawieniu z zadaniami gminy i województwa.	24
3. Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym w zestawieniu z zadaniami województwa.	31
Rozdział III. Problemy powiatu wołowskiego.	34
1. Współpraca podmiotów lokalnej pomocy społecznej.	34
2. Zjawiska społeczne zagrażające mieszkańcom powiatu.	35
a. Pomoc społeczna.	36
b. Opieka nad dzieckiem i rodziną.	41
c. Niepełnosprawność.	47
d. Bezrobocie.	56
e. Uzależnienia.	62
f. Starość.	66
g. Przystępczość.	68
h. Uchodźcy i repatrianci.	70
i. Kadry pomocy społecznej.	73

Rozdział IV. Kierunki rozwoju pomocy społecznej oraz propozycje radzenia sobie z istniejącymi problemami społecznymi.	75
1. Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych. ..	75
2. Powiatowy program działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie..	79
3. Zespół Interwencji Kryzysowej.	93
4. Centrum Specjalistycznego Poradnictwa.	96
5. Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy.	97
Rozdział V. Strategia powiatu.	105
1. Analiza SWOT.	105
2. Strategia i cele strategiczne.	109
Rozdział VI. Wdrażanie i monitorowanie strategii.	114
1. Pojęcie wdrażania i monitorowania.	114
2. Wdrażanie i monitorowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego.	116
Zakończenie.	119
Bibliografia.	121
Spis tabel.	124
Spis rysunków.	125
Spis aneksów.	126

Wstęp

Zadaniem państwa jest stworzenie takich warunków, które umożliwiają rodzinie podjęcie różnych form aktywności, wpływających na polepszenie sytuacji materialnej i rozwój duchowy rodziny.

Celem polityki społecznej, jako działalności, są:

- wyrównywanie warunków życia i pracy poprzez zaspokajanie potrzeb ludności w różnym wieku,
- tworzenie równego dostępu w korzystaniu z obywatelskich praw,
- usuwanie nierówności społecznych,
- kształtowanie stosunków społecznych,
- asekurowanie przed ryzykami życiowymi.

Szczególne miejsce w polityce społecznej zajmuje polityka rodzinna. Zgodnie z przyjętą powszechnie definicją „polityka rodzinna” to całokształt norm prawnych, działań i środków uruchamianych przez państwo w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny, jej powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról. Przyjmując tę definicję możemy stwierdzić, iż u podłoża polityki rodzinnej leżą następujące założenia:

- rodzina to podstawowa i najważniejsza instytucja społeczna,
- rodzina powinna być wspierana przez państwo,
- polityka rodzinna oznacza wielość polityk, a nie pojedynczy, jednolity akt prawny.

Państwo stanowi główny podmiot kształtowania polityki rodzinnej, albowiem na nim spoczywa obowiązek i odpowiedzialność za określenie, prowadzenie i finansowanie tej polityki. Zadania i uprawnienia państwa w zakresie polityki rodzinnej podzielone są między organy centralne, terenowe i samorządowe. Podmiotami polityki rodzinnej są również organizacje pozarządowe, związki zawodowe, związki pracodawców,

kościół i związki wyznaniowe.

Ostatnim ogniwem w polityce socjalnej państwa, powołanym do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i które nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia jest pomoc społeczna. Instytucja opieki społecznej powstała w odpowiedzi na potrzeby społeczeństwa i jego członków w zakresie opieki zdrowotnej, edukacji oraz dobrobytu. Pomoc społeczna obejmuje takie świadczenia i procesy, które dotyczą bezpośrednio leczenia i zapobiegania problemom socjalnym, rozwojów zasobów ludzkich oraz poprawy jakości życia. Obejmuje ona świadczenia na rzecz poszczególnych jednostek i rodzin, jak też wysiłki zmierzające do wzmocnienia lub modyfikacji instytucji społecznych. Pomoc społeczna obejmuje wsparcie na pierwszej linii, aby umożliwić poszczególnym osobom efektywne radzenie sobie ze zmieniającym się otoczeniem ekonomicznym i społecznym oraz zapewnić stabilność i rozwój instytucji społecznych.

Budowanie systemu pomocy społecznej w powiecie wymaga stałej rozbudowy infrastruktury społecznej i przystosowania jej do zmieniających się potrzeb społecznych, wypracowywania nowych sposobów pracy socjalnej mającej na celu usamodzielnienie osób i rodzin oraz poprawy ich funkcjonowania, a także zapobieganie zjawiskom rodzącym zapotrzebowanie na pomoc społeczną. Jednym z podstawowych narzędzi realizacji polityki społecznej stanowi przygotowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to uogólnione, stosunkowo trwałe i często – choć nie zawsze – realizowane w toku działalności prowadzonej przez wyspecjalizowane organizacje wzory interwencji społecznych. Nazywamy je strategiami dlatego że odwołują się

one do społecznie podzielanych poglądów o przyczynach, czy źródłach powstawania rozmaitych problemów społecznych, a także właściwych środkach zaradczych i w ten sposób organizują zbiorową działalność.

Lokalna strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna uwzględniać ewolucję instytucji pomocy społecznej, jej przejście od realizacji funkcji ratowniczej do prewencyjno-usługowej oraz malejącą opiekuńczą rolę państwa na rzecz pomocy samorządowej i organizacji pozarządowych. Strategia powinna także uwzględniać nową rolę świadczeniobiorców – od biernego klienta do aktywnej partycypacji w procesie pomocy. Ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy problemów społecznych występujących w obrębie danej społeczności. Jej opracowanie powinno charakteryzować w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb wykazanych kategorii osób i rodzin.

Sporządzenie strategii jest elementem zarządzania strategicznego, a więc procesu informacyjno-decyzyjnego, którego celem jest rozstrzygnięcie o kluczowych problemach społeczności lokalnej ze szczegółowym uwzględnieniem otoczenia, zarówno lokalnego, jak i dalszego. Jest ona warunkiem koniecznym dla rozwoju danej jednostki terytorialnej w określonym zakresie. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces, aby mogła przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jej odnawianie, czuwanie nad jej realizacją oraz kontrolowanie jej przebiegu.

Rozdział I. Polityka rodzinna, jako ważny aspekt polityki społecznej

1. Polityka społeczna.

„Polityka społeczna to ta sfera działań państwa, oraz ich ciał publicznych i sił społecznych, która zajmuje się kształtowaniem warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich (zwłaszcza w środowisku zamieszkania i pracy)”.

Przedmiotem zainteresowania polityki społecznej są potrzeby, ich rodzaje, stan i sposób ich zaspokajania z punktu widzenia jej celu generalnego, jakim jest postęp społeczny.

W ostatnich latach zespół zagrożeń dla zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności pogłębił się i rozszerzył. Skala, tempo i szokowy charakter ubożenia większości społeczeństwa rozszerza sferę biedy: w ciągu lat 1990-1994 liczba osób o dochodach poniżej socjalnego minimum powiększyła się prawie trzykrotnie. U wielu na konieczność ograniczenia nawet najbardziej elementarnych potrzeb nakłada się dojmująca niepewność jutra, groźba utraty pracy lub niemożności jej uzyskania. Stan zdrowia ludności pogarsza się, co jest wynikiem niehigienicznych warunków życia, niedożywienia, wielostronnego stresu, nałogów. O zachwianiu, a nawet dekompozycji, norm współżycia społecznego świadczy masowość różnego rodzaju zachowań patologicznych: od rozwielniającej się korupcji, poprzez cynizm rozdrapujących dobro wspólne, do nagich aktów przemocy i zorganizowanej przestępczości.

Narodowa wspólnota celów poddawana jest ciężkiej próbie wskutek wzrostu rażących nierówności społecznych. O wybiciu się bądź staczaniu w skrajnie trudne sytuacje decydują w znacznej mierze reguły gry nie dające się zakwalifikować jako racjonalne społecznie i etycznie

wiarygodne.

Masowo degradowane są bowiem całe grupy ludzi, niezależnie od ich kwalifikacji, walorów osobistych i rzeczywistej użyteczności społecznej.

Wszystko to składa się na skalę wyzwań, pod ciśnieniem których znajduje się dziś polityka społeczna. W ciągu ostatnich lat jej podstawowy wysiłek skierowany był na udzielanie coraz mniej wystarczającej pomocy doraźnej – coraz większej liczbie osób, których warunki egzystencji osuwają się w niedostatek i biedę. Natomiast jej wpływ na procesy, które takie warunki generują na masową skalę, okazał się znikomy. Ratownictwo społeczne jest i pozostanie elementarnym obowiązkiem polityki społecznej. Jednakże obowiązek niesienia pomocy tonącym nie zastąpi trudu zapobiegania powodziom. O skuteczności polityki społecznej świadczy przede wszystkim to, że coraz mniej ludzi w społeczeństwie potrzebuje doraźnego ratunku. Zbliżanie się do takiego celu wymaga jednoczesnych działań na wielu płaszczyznach. Konieczna jest aktywizacja wszystkich sfer polityki społecznej w szerokim zakresie, czyli takiej która byłaby zdolna stawać się komponentem decyzji dotyczących polityki gospodarczej oraz kształtu życia publicznego i eliminować z nich mechanizmy, które wobec podstawowych potrzeb ludności mogą okazywać się deprivacyjne.

Przed wszystkim takie działania to:

1. zwiększenie efektywności instytucjonalnych podmiotów polityki społecznej, w takich dziedzinach jak: ubezpieczenia społeczne, opieka społeczna, zatrudnienie, ochrona pracy, ochrona zdrowia, rehabilitacja osób niepełnosprawnych, edukacja i promowanie kultury,
2. pobudzanie, podtrzymywanie, zestrzajanie zaradności zespołowej w rozwiązywaniu newralgicznych problemów lokalnych i środowiskowych,

3. promowanie takich przeobrażeń w życiu gospodarczym oraz takich wzorów kulturowych, które nie niosłyby ze sobą zgody na przywalającą obojętność wobec „kwestii społecznych”.

2. Założenia wstępne i podstawowe wartości polityki społecznej.

Problematyka dotycząca rodziny i jej funkcjonowania w społeczeństwie stała się szczególnie ważna w okresie transformacji ustrojowej i przemian społeczno-gospodarczych. Sprawą szczególnie istotną jest wybór określonego modelu polityki społecznej i strategii postępowania wobec rodziny.

Do najczęściej występujących negatywnych zjawisk społecznych można zaliczyć:

1. rozwarstwienie społeczne – dychotomiczny podział na wygranizowane, biedni-bogaci, pracujący-bezrobotni, itp.,
2. marginalizacja (wykluczenie) – wielu jednostek i dużych grup społecznych,
3. rosnąca pauperyzacja – znaczne (długotrwałe) obniżenie standardu życia polskich rodzin,
4. nierówności społeczne w dostępie do pracy, edukacji, kultury, lecznictwa, uczestnictwa w podziale dochodu narodowego i inne.

Powyższe zjawiska występują na terenie całego kraju w różnej skali i w różnym natężeniu. Podstawową na nie receptą powinna być skuteczna polityka społeczna państwa i samorządów terytorialnych, która powinna przejawiać się m.in. w:

1. poprawie położenia materialnego i wyrównywaniu szans życiowych,
2. prowadzeniu bieżących działań osłonowych,
3. postrzeganiu zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem,
4. dorównywaniu do standardów unijnych publicznych

międzynarodowych,

5. określaniu publicznych funduszy celowych i administrowanie nimi,
6. określaniu zadań w zakresie socjalnej funkcji państwa.

W polityce społecznej Unii Europejskiej podstawę stanowią cele odnoszące się do trzech obszarów:

1. polepszenie warunków życia, pracy i kształcenia,
2. prawo do zatrudnienia i do wykształcenia,
3. stworzenie systemu zabezpieczenia społecznego.

Realizacja tych celów oparta powinna być na zasadach socjalnych: subsydiarności, osobistej wolności i zasady solidarności.

Ogólnie akceptowanymi wartościami polityki społecznej są:

1. bezpieczeństwo socjalne,
2. wiara w zasoby ludzkie, tzw. tworzenie równych szans rozwoju dla wszystkich ludzi,
3. pokój społeczny niezbędny dla uzyskania harmonijnej współpracy i współżycia między ludźmi,
4. życie rodzinne – uznanie rodziny za podstawową instytucję społeczną.

3. Pomoc społeczna wczoraj i dziś.

Do niedawna w powszechnej opinii pomoc (opieka) społeczna nie kojarzyła się z uprawnieniem wynikającym z przepisów prawa, a raczej z działalnością charytatywną lub społeczną.

Pierwsza ustawa o opiece społecznej uchwalona została przez Drugą Rzeczpospolitą w sierpniu 1923 r. (16.08.1923 r.), pięć lat po odzyskaniu niepodległości. Ustawa ta zobowiązywała organy samorządu terytorialnego (gminy) do zaspokojenia niezbędnych potrzeb osób i rodzin ubogich, tj.: środki żywności, bielizna, odzież i obuwie; odpowiednie pomieszczenie ze światłem i opałem; niezbędne narzędzia pracy

zawodowej; pomoc w dziedzinie higieniczno-sanitarnej; pomoc w przywróceniu i podnoszeniu zmniejszonej zdolności do pracy. Dodatkowo za niezbędne potrzeby uznawano również starania o religijne, umysłowe i fizyczne wychowywanie dzieci oraz przygotowanie do pracy zawodowej młodocianych. Dobra te przysługiwały osobom ich nie posiadającym, a do ich dostarczania zobowiązana był społeczność lokalna – gmina. Cechą charakterystyczną ustawy była jej przejrzystość oraz zupełne odformalizowanie. Jej wadą było nałożenie powyższych zobowiązań na społeczności lokalne, które przy ogromnych obszarach biedy występującej po pierwszej wojnie na terenach jednoczącej się Rzeczpospolitej, nie były w stanie podołać nałożonym na nie zobowiązaniom.

Ustawa z 1923 roku o opiece społecznej obowiązywała przed i po drugiej wojnie światowej, do czasu wejścia w życie ustawy o pomocy społecznej z dnia 29 listopada 1990 r. (weszła w życie 17.01.1991 r.).

W okresie realnego socjalizmu, mimo formalno-prawnego jej obowiązywania, nie była ona stosowana. Głównym tego powodem, jak się wydaje, były względy ideologiczne. Realny socjalizm ze swej istoty rozwiązał problemy ubogich, likwidował biedę, zapewniał dostatnie życie. Ubogimi i potrzebującymi, zgodnie z panującymi przekonaniem, mogli być ewentualnie ludzie chorzy lub niepełnosprawni – ci zaś zostali objęci pomocą na podstawie instytucji Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej. W związku z koniecznością przeprowadzenia głębokiej strukturalnej reformy gospodarczej rok 1989 przed rządzącymi postawił pilną potrzebę zapewnienia ochrony socjalnej osób i rodzin ponoszących konsekwencje wprowadzanych zmian. Istniała pełna w tym czasie świadomość, że opieka społeczna działająca w systemie służby zdrowia nie będzie w stanie rozwiązać problemów narastającego w społeczeństwie ubóstwa,

spowodowanego zwłaszcza upadającymi zakładami pracy i w związku z tym rosnącym bezrobociem. Niezbędne było powołanie struktur organizacyjnych pomocy społecznej, które zajęłyby się pomocą w rozwiązywaniu trudnych problemów osób i rodzin oraz uchwalenie nowej ustawy, ponieważ obowiązująca ustawa z roku 1923 nie odpowiadała nowym potrzebom społecznym. Już w roku 1990 uchwałami gminnych rad narodowych utworzono gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej, które po wejściu w życie ustawy o samorządzie powiatowym i ustawy o pomocy społecznej stały się jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej nowo utworzonych gmin.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej pomoc organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspierać ma osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwić im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Podstawowym zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Przyjęte w ustawie o pomocy społecznej rozwiązania różnią się w sposób znaczny od przyjętych w ustawie o opiece społecznej. W związku z powyższym należy zwrócić uwagę na podstawowe zmiany. Zasadniczą różnicą jest to, iż w ustawie o pomocy społecznej gwarantem pomocy udzielanej osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, a której nie są w stanie pokonać same wykorzystując

własne środki, możliwości i uprawnienia jest państwo. Dodatkowo w szerokim zakresie wprowadzono pomoc pieniężną, obok pomocy w naturze. Inną istotną różnicą jest rozłożenie zobowiązań do udzielania pomocy między administrację rządową i samorządową, które w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej zostały zobowiązane do współdziałania z organizacjami społecznymi, kościołem katolickim i innymi kościołami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami oraz osobami prawnymi i fizycznymi. Przepisy zobowiązują również obie administracje do wspierania, w tym finansowego organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Dokonano podziału zadań gminy: na zadania własne finansowane ze środków własnych oraz na zadania zlecone ustawami – zadania realizowane przez gminę, a finansowane z budżetu państwa. Kryterium podziału jest funkcja, jaką spełnia przyznawane świadczenie. Tak więc społeczność lokalna – gmina, przejmuje na siebie zobowiązania, jakie wobec osoby wymagającej pomocy powinna spełniać rodzina, która z jakichś powodów obiektywnych lub subiektywnych tego nie czyni. Państwo zaś, finansując zadania zlecone, wypełnia luki dochodowe w budżetach osób lub rodzin, powstałe w wyniku wadliwie działającego systemu ubezpieczeń społecznych, zabezpieczenia społecznego lub systemu wynagrodzeń.

Od stycznia 1999 roku nowo utworzone szczeble samorządu terytorialnego przejmują większość dotychczasowych zadań i kompetencji należących do wojewody.

Na tym etapie podsumowując zakres działalności pomocy społecznej można powiedzieć, iż celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, w taki sposób, aby osoba lub rodzina żyła w warunkach odpowiadających godności człowieka. Obok zaspokojenia

niezbędnych potrzeb bytowych do pomocy społecznej należy również udzielanie w miarę możliwości takiej pomocy, która umożliwi osobie lub rodzinie usamodzielnienie się i opuszczenie kręgu beneficjentów pomocy społecznej. Zadaniem pomocy społecznej są również działania profilaktyczno-zapobiegające, których celem powinno być kształtowanie takich warunków w środowisku lokalnym, które będą zapobiegać marginalizacji osób i rodzin, a zwłaszcza osób niepełnosprawnych, rodzin niepełnych i wielodzietnych, jak również umacniać rodzinę, jako podstawową komórkę społeczną.

4. Polityka rodzinna.

Polityka rodzinna zajmuje szczególne miejsce w polityce społecznej. Po raz pierwszy termin „polityka rodzinna” został użyty w toczących się w Europie w latach czterdziestych dyskusjach nad polityką społeczną, natomiast pierwsze działania, których adresatem była rodzina, podjęte zostały we Francji i Szwecji już pod koniec XIX w. i na początku wieku XX.

Zgodnie z przyjętą powszechnie definicją „polityka rodzinna to całokształt norm prawnych, działań i środków uruchamianych przez państwo w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny; jej powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról”.

Przyjmując tę definicję możemy stwierdzić, iż u podłoża polityki rodzinnej leżą następujące założenia:

1. rodzina to podstawowa i najważniejsza instytucja społeczna,
2. rodzina powinna być wspierana przez państwo,
3. polityka rodzinna oznacza wielość polityk, a nie pojedynczy, jednolity akt prawny.

W literaturze przedmiotu wyróżnia się dwa typy polityki rodzinnej:

1. politykę wyraźnie adresowaną do rodziny (*explicite*) – to jasno określone działania, których świadomym zamiarem jest osiągnięcie określonych celów dotyczących rodziny, jako całości lub roli osób indywidualnych w rodzinie,
2. politykę pośrednią (*implicite*), na którą składają się działania podejmowane w innych dziedzinach polityki państwa, realizujące cele bezpośrednio nie związane z rodziną, ale takie, które pociągają za sobą konsekwencje dla funkcjonowania rodziny.

Polityka *explicite* może np. obejmować politykę ludnościową, świadczenia socjalne związane z opieką i wychowywaniem dzieci, opiekę zdrowotną nad matką i dzieckiem, itp. W krajach prowadzących bezpośrednią politykę rodzinną często powoływane są specjalne instytucje powołane dla koordynacji działań na rzecz rodziny.

Polityka *implicite* może np. obejmować politykę przeciwdziałania bezrobociu, politykę podatkową, itp.

Podstawowym podmiotem polityki rodzinnej jest rodzina z dziećmi (tzw. rodzina nuklearna). Definicja rodziny powinna być dostatecznie szeroka, aby mogła objąć różnorodność typów, struktur, ról i stosunków dotyczących zwykle co najmniej jednej osoby dorosłej i dziecka. Można więc powiedzieć, iż przedmiotem zainteresowań polityki rodzinnej jest małżeństwo z dziećmi, rodzice z dziećmi – konkubinaty, jedno z rodziców z dziećmi. W zależności od przyjętego głównego celu polityka rodzinna może być adresowana do:

1. wszystkich rodzin z dziećmi,
2. wybranych kategorii rodzin z dziećmi (np. rodziny ubogie, wielodzietne, niepełne, itp.).

Państwo realizuje politykę rodzinną przy pomocy następujących

instrumentów:

Środków prawnych

Normy prawne regulują stosunki rodzinne oraz relacje rodziny z państwem i innymi instytucjami.. Wyznaczają również zasady i warunki korzystania ze świadczeń rodzinnych, określając w ten sposób krąg uprawnionych do świadczeń pieniężnych, rzeczowych i usług.

Świadczeń pieniężnych

W postaci różnych zasiłków i zapomóg mogą być kierowane do poszczególnych rodzin obligatoryjnie bądź uznaniowo, np. poprzez system pomocy społecznej.

Świadczeń w naturze

Obejmują dobra rzeczowe przekazywane rodzinom, np. odzież, opał, paczki żywnościowe, itp.

Świadczeń w formie usług

Mają na celu wspieranie rodziny w wypełnianiu jej podstawowych funkcji. Usługi te realizowane są przy pomocy infrastruktury społecznej, np. żłobki, przedszkola, świetlice szkolne.

Państwo stanowi główny podmiot kształtowania polityki rodzinnej, albowiem na nim spoczywa obowiązek i odpowiedzialność za określanie, prowadzenie i finansowanie tej polityki. Zadania i uprawnienia państwa w zakresie polityki rodzinnej podzielone są między organy centralne, terenowe i samorządowe. Podmiotami polityki rodzinnej są również organizacje pozarządowe, związki zawodowe, związki pracodawców, kościoł i związki wyznaniowe.

Na istotę polityki rodzinnej wpływają takie zjawiska, jak: starzenie się społeczeństwa, zmiany w strukturze rodziny, aktywność zawodowa kobiet i wynikająca stąd potrzeba znalezienia równowagi pomiędzy życiem zawodowym a życiem rodzinnym.

5. Perspektywy rozwoju rodziny we współczesnych warunkach społeczno-ekonomicznych.

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej widnieje zapis o obowiązku, jaki ponosi państwo za rodzinę. Bierze on pod szczególną ochronę rodzinę i co za tym idzie macierzyństwo i rodzicielstwo. Tak więc Konstytucja nakłada na stronę wykonawczą stworzenie takich środków prawnych oraz uwarunkowań instytucjonalnych, aby podstawowa komórka społeczna mogła sprawnie funkcjonować i zaspokajać swoje potrzeby społeczno-ekonomiczne. To właśnie państwo powinno stworzyć takie instrumenty prawne i instytucjonalne, które by wręcz zachęcały do zakładania przez młodych ludzi rodzin.

Do niepokojących tendencji w procesach demograficznych zalicza się: spadek skłonności do zawierania małżeństw w grupach największej aktywności matrymonialnej oraz obniżenie się ogólnego poziomu dzietności, co prowadzi do starzenia się społeczeństwa. Badacze społeczni dostrzegają wpływ zmian ekonomicznych na to zjawisko.

Dlatego oczywisty staje się fakt postawienia na pierwszym planie polityki społecznej – polityki rodzinnej. Prognozy demograficzne nie wydają się być optymistyczne.

Badacze w swoich opracowaniach zwracają uwagę na kilka czynników ograniczających rozwój rodziny. Bezrobocie już dzisiaj daje się we znaki młodym ludziom. Trudności ekonomiczne stanowią więc mogą czynnikiem hamującym zawieranie związków małżeńskich i zakładanie rodziny. Innym czynnikiem jest niekorzystna sytuacja w zakresie dostępności mieszkań. Zwłaszcza duże znaczenie ma obecnie, kiedy koszt uzyskania mieszkania stanowić może nieprzekraczalną barierę dla młodego pokolenia.

W Polsce w związku z sytuacją ekonomiczną nie obserwuje się

występującej w krajach rozwiniętych tendencji do szybkiego usamodzielniania się młodych rodzin. Młode małżeństwa prowadzą wspólne gospodarstwo domowe z rodzicami, co faktycznie oznacza fakt utrzymywania ich przez starsze pokolenie. Określona sytuacja materialna rodziny wiąże się z warunkami rozwojowymi dzieci. Wychowanie i wykształcenie dzieci to jeden z podstawowych celów rodziny. W fazie aktywnej prokreacji rodziny młode powinny być wspomagane przez państwo. Realizacja funkcji opiekuńczej w tym zakresie dokonuje się przez swoiste instrumenty polityki społecznej: urlopy macierzyńskie i wychowawcze, zasiłki oraz usługi placówek opiekuńczo-wychowawczych. Pogorszenie sytuacji materialnej rodziny spowodowało spadek liczby kobiet, które korzystają z urlopu wychowawczego. Inną przyczyną tego zjawiska jest obawa przed utratą pracy. Z drugiej strony w sytuacji, gdy korzyści materialne rodziny z pracy matki są nieznaczące, a komercjalizacja usług opieki nad dzieckiem spowodowała wzrost opłat za te usługi, niektóre kobiety wolą wychowywać dzieci w domu, w znacznie gorszych jednak warunkach. To powoduje, że plany prokreacyjne są znacznie skromniejsze.

Lata transformacji ustrojowej nastąpiły po długim okresie depresji gospodarczej, która rodzinę polską skutecznie przystosowała do trudnych warunków życia. Lata późniejsze przyniosły nowe problemy dopasowania się do życia w normalnych warunkach i nowe zjawiska społeczne, dotąd nieznane, np. bezrobocie. Kryzys towarzyszący przekształceniom dotknął przede wszystkim młode pokolenie, ale ma ono jednocześnie większe szanse na dostosowanie się do nowych reguł.

Proces ten jednak wymaga wsparcia ze strony państwa w postaci zabezpieczeń prawnych i instytucjonalnych i nie może przebiegać bez określonej polityki społecznej na rzecz rodziny, nastawionej na inwestycje

w przyszłe pokolenie.

Rozwój rodziny wymaga przede wszystkim wsparcia ze strony powszechnie dostępnych usług instytucji wychowawczych, kształceniowych i oświatowych, a także stworzenia szans dla młodych ludzi, aby mogli realizować swoje cele w oparciu o wartości, które wyznają.

Rozdział II. Charakterystyka powiatu wołowskiego.

1. Powiat wołowski, położenie i podstawowe dane statystyczne.

Powiat wołowski jest jednym z 26 powiatów ziemskich należących do województwa dolnośląskiego. Od wschodu graniczy z powiatem trzebnickim, od północy z powiatem górowskim, od zachodu z powiatem lubińskim, a od południa z powiatem średzkim i legnickim.

Głównymi kierunkami rozwoju tego terenu są: przemysł, turystyka, rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, drzewne, handel oraz usługi. Powiat wołowski wyróżnia się dobrą infrastrukturą techniczną i społeczną. Dla nowych inwestycji istnieją rezerwy terenowe, dogodnie usytuowane na terenie poszczególnych gmin. Atrakcyjne turystycznie tereny powiatu obfitują w liczne lasy z ciągiem wydm, siecią rzek i starorzeczy oraz kompleksami stawów.

Powiat swoim zasięgiem obejmuje trzy gminy: Brzeg Dolny, Wołów i Wińsko, i ma bardzo zróżnicowany charakter.

Miejsko-wiejska gmina Brzeg Dolny, która jest usytuowana najbliżej aglomeracji wrocławskiej, jest jednym z ważniejszych ośrodków przemysłowych na mapie Dolnego Śląska i największym centrum przemysłu na terenie powiatu. Zachodnia część gminy ma z kolei charakter rolniczy.

Miejsko-wiejska gmina Wołów wykazuje charakter przemysłowo-rolniczy.

Najbardziej na północ położona gmina powiatu wołowskiego – Wińsko, należy do gmin typowo rolniczych. Gmina leży w strefie rolno-leśnej i rekreacyjnej, w strefie działań zmierzających do objęcia ochroną i utworzenia korytarzy ekologicznych i zalesień.

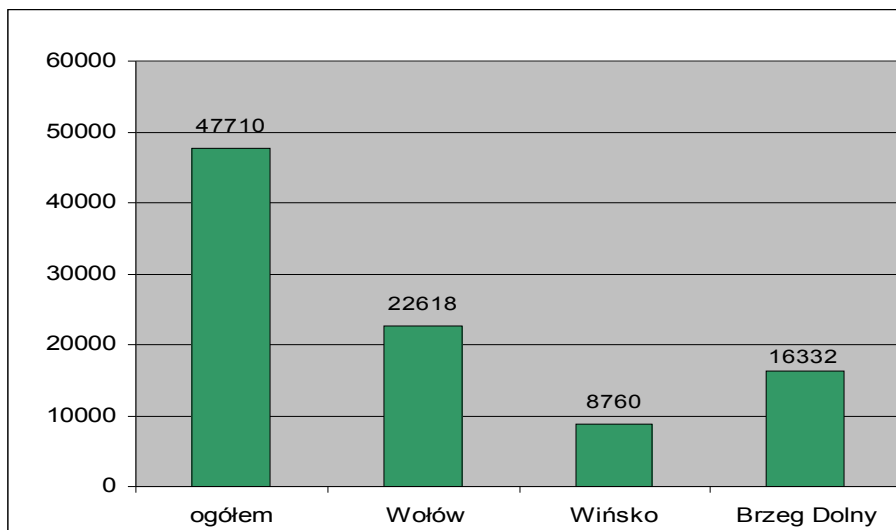
a. Liczba ludności.

Tabela nr 1. Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem na gminy) – stan na dzień 31 grudnia 2003 r.

Liczba mieszkańców w powiecie ogółem	Liczba mieszkańców gminy Wołów	Liczba mieszkańców gminy Brzeg Dolny	Liczba mieszkańców gminy Wińsko
47 710	22 618	16 332	8 760

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Rysunek nr 1. Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem na gminy).

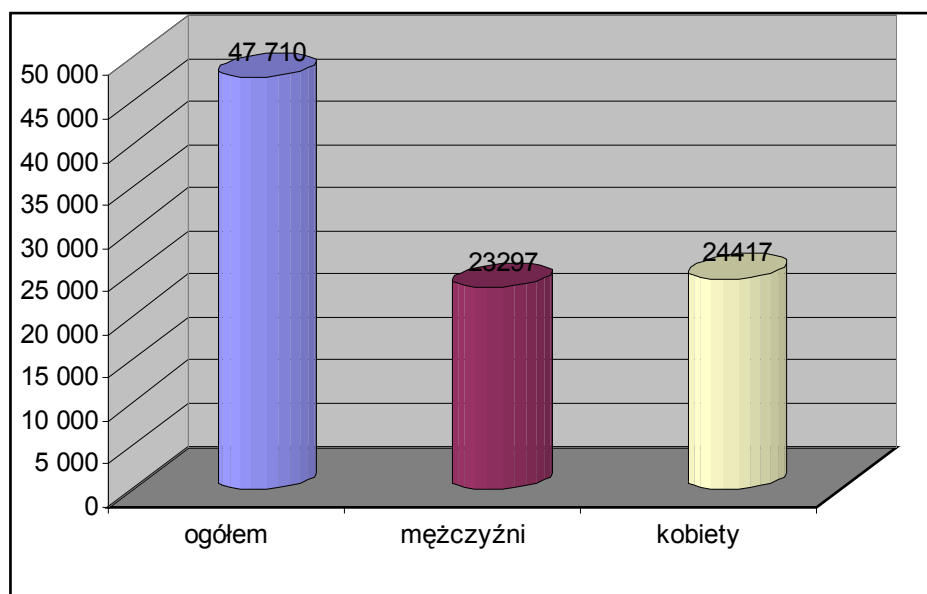
źródło: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela nr 2. Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem na płeć).

Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
47 710	23 297	24 417

Źródła: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

Rysunek nr 2. Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem na płeć).

źródła: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

b. Powierzchnia powiatu.

Powiat wołowski obejmuje powierzchnię 675 km², z czego:

- gmina Brzeg Dolny – 95 km²,
- gmina Wołów – 331 km²,
- gmina Wińsko – 249 km².

Zamieszkuje w nim ok. 50 tys. Mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosi 74 osoby na km².

Tabela nr 3. Powierzchnia powiatu wołowskiego (z podziałem na gminy).

Gmina	Brzeg Dolny	Wołów	Wińsko	Ogółem
Powierzchnia	95 km²	331 km²	249 km²	675 km²

Źródła: opracowania gmin powiatu wołowskiego

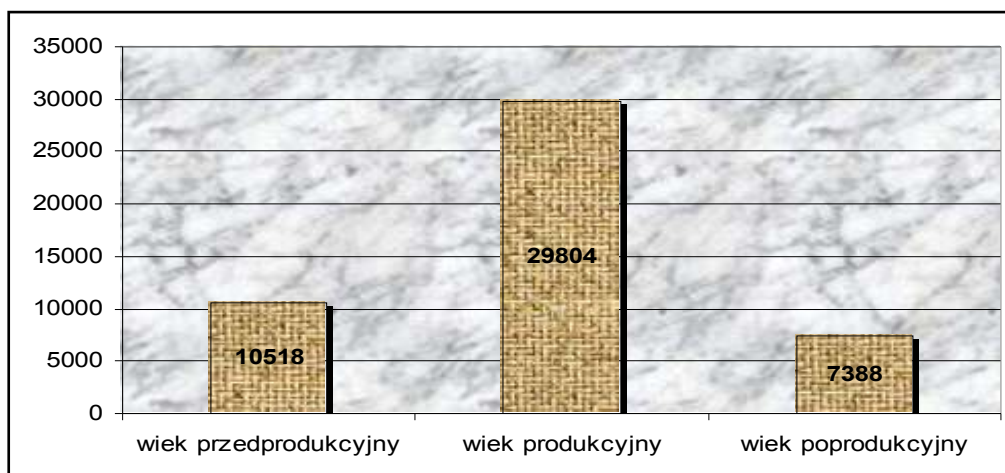
c. Struktura wiekowa ludności powiatu wołowskiego.

Tabela nr 4. Struktura wiekowa ludności.

Wiek produkcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
10 518	29 804	7 388

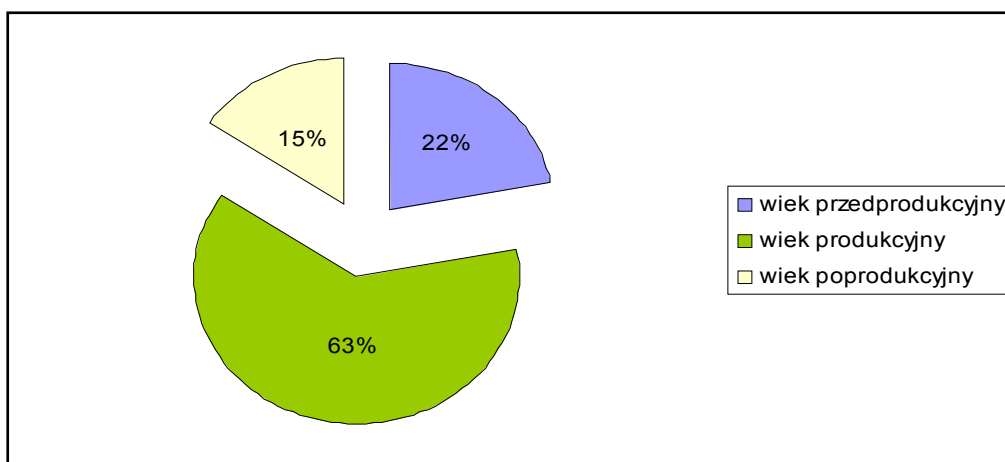
Źródła: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

Rysunek nr 3. Struktura wiekowa ludności (przedstawiona w liczbach).

Źródła: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

Rysunek nr 4. Struktura wiekowa ludności (przedstawiona w procentach).

Źródła: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

Przyglądając się strukturze ludności powiatu wołowskiego:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym wynosi 10.518,
- ludność w wieku produkcyjnym wynosi 29.804,
- ludność w wieku poprodukcyjnym wynosi 7.388.

Uznaje się, że struktury ludności według wieku i płci wyznaczają pozostałe parametry demograficzne, takie jak natężenie zgonów, małżeństw, urodzeń, a co za tym idzie również tempo zmian ludności. Struktury te mają wielkie znaczenie dla życia gospodarczego i społecznego kraju. Wskazują również na tendencje, które w przyszłości będą wpływać na charakter państwa i życie jego mieszkańców:

- liczba ludności w wieku produkcyjnym – ludność w wieku zdolności do pracy (dla mężczyzn – 18-65 r.ż.; dla kobiet 18-60 r.ż.), jest istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego kraju;
- liczba dzieci i młodzieży wskazuje m.in. jaki będzie w przyszłości odsetek siły roboczej;
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wpływa na obciążanie

państwa kosztami utrzymania ludzi starych.

Struktura ludności odmienna jest dla regionów mniej i bardziej rozwiniętych.

Kraje mniej rozwinięte charakteryzują się dużą liczbą urodzeń i zgonów, a ich populacje można w większości zaliczyć do „młodych”.

Ludność w regionach bardziej rozwiniętych charakteryzuje się starzeniem. Starzenie się w krajach bardziej rozwiniętych wynika ze zmniejszającej się płodności oraz zmniejszania się zagrożenia śmiercią, co owocuje zmniejszaniem się ludzi w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost ludzi starych w całej populacji. Fakt ten ma określone konsekwencje ekonomiczne i społeczne starzenie się populacji oznacza bowiem zmiany struktury konsumpcji, zmiany struktury wydatków na ochronę zdrowia, cele socjalne, zabezpieczenia emerytalne, itp.

2. Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej w zestawieniu z gminą i województwem.

Państwo nie jest w stanie w sposób scentralizowany zadowalająco zaspokajać potrzeb socjalnych. W związku z tym następuje decentralizacja władzy, co oznacza przekazanie jej uprawnień na szczebel organizacji terenowej – samorząd terytorialny, jako podmiot najbliższy socjalnej sytuacji swoich członków, ma najlepsze możliwości szerokiego rozwiązywania ich potrzeb.

Reforma samorządowa, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., przyczyniła się do utworzenia samorządów powiatowych. Obowiązującym aktem prawnym w tym zakresie jest ustawa o samorządzie terytorialnym. Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina tworzona przez wszystkich obywateli danego terytorium. Zarówno gmina, powiat, jak i województwo wykonują

określone ustawami zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność oraz posiadają osobowość prawną. Zadania powiatu nie mogą naruszać zakresu działania gmin – samodzielność gminy i powiatu podlega ochronie prawnej.

Do zadań samorządu terytorialnego należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, a w szczególności zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, m.in.: z zakresu zdrowia, oświaty, kultury, pomocy społecznej, utrzymania dróg publicznych, ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Szczegółowe zadania dotyczące pomocy społecznej określa ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. nr 64, poz. 593 ze zmianami).

Analizując ten akt prawny możemy określić, że **do podstawowych zadań gmin** należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, polityki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, zasiłków celowych, zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu

Zdrowia oraz zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego, zasiłków specjalnych celowych, zasiłków stałych, zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;

- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, również usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego, lub mieszkaniach chronionych;
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- dożywanie dzieci;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie

i realizacja programów osłonowych.

- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Do podstawowych zadań powiatu należy:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-

wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;

- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, również środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;

- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Do zadań województwa należy:

- opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- organizowanie kształcenia, w tym prowadzenie publicznych szkół służb społecznych oraz szkolenia zawodowego kadr pomocy społecznej;
- rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska;
- inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy

- społecznej;
- organizowanie i prowadzenie regionalnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
  - prowadzenie banku danych o wolnych miejscach w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie województwa;
  - ustalanie sposobu wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego;
  - stwierdzenie zgodności programów naprawczych w zakresie osiągania standardów w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz ocena stopnia ich realizacji;
  - wydawanie i cofanie zezwoleń lub zezwoleń warunkowych na prowadzenie domów pomocy społecznej oraz wydawanie i cofanie zezwoleń na prowadzenie placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym prowadzonych na podstawie przepisów o działalności gospodarczej;
  - prowadzenie rejestru domów pomocy społecznej, placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym prowadzonych na podstawie przepisów o działalności gospodarczej, placówek opiekuńczo-wychowawczych i ośrodków adopcyjno-opiekuńczych;
  - koordynowanie działań w zakresie integracji osób posiadających status uchodźcy, w szczególności w zakresie wskazania miejsca zamieszkania uchodźcy;
  - wyznaczanie, w uzgodnieniu ze starostami powiatów prowadzących ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, ośrodka prowadzącego bank danych o dzieciach oczekujących na przysposobienie i kandydatach

- zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz o rodzinach zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka;
- realizacja lub zlecenie jednostkom samorządu terytorialnego lub podmiotom niepublicznym zadań wynikających z programów rządowych;
  - nadzór nad realizacją zadań samorządu gminnego, powiatowego i województwa, w tym nad jakością działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz nad jakością usług, dla których minister właściwy do spraw zabezpieczenia określił standardy, w tym standardy opieki i wychowania, a także nad zgodnością zatrudnienia pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z wymaganymi kwalifikacjami;
  - kontrola jakości usług, o których mowa w pkt8, wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umowy z organami administracji rządowej i samorządowej;
  - kontrola placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym prowadzonych na podstawie przepisów o działalności gospodarczej w zakresie standardów usług socjalno-bytowych i przestrzegania praw tych osób.

3. Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym w zestawieniu z zadaniami województwa.

Zadania obejmujące zakres pomocy osobom niepełnosprawnym określone zostały w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 28 sierpnia 1997 r. (Dz.U. nr 123, poz. 776 ze zmianami).

Do zadań powiatu należy:

- opracowywanie i realizacja powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
  - a. rehabilitacji społecznej,
  - b. rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
  - c. przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizowaniu programów,
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób,
- dofinansowanie do:
  - a. uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
  - b. sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
  - c. zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
  - d. likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
  - e. rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie,
- kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego

programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej,

- współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów,
- doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne,
- współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych,
- powołanie powiatowych zespołów d/s orzekania o niepełnosprawności.

Do zadań województwa należy:

- opracowywanie i realizacja wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu,
- opracowywanie i realizacja wojewódzkich programów pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych,
- udzielanie pomocy zakładom pracy chronionej,
- dofinansowanie budowy i rozbudowy obiektów służących rehabilitacji,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Rozdział III. Problemy powiatu wołowskiego.

1. Współpraca podmiotów lokalnej pomocy społecznej.

Na terenie powiatu wołowskiego znajduje się wiele instytucji i organizacji pozarządowych działających na obszarze pomocy społecznej wśród, których znajduje się również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie. Należą do nich:

Instytucje publiczne wykonujące zadania określone ustawami:

- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Wielofunkcyjne Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze,
- Placówki Rodzinne,
- Środowiskowy Hufiec Pracy,
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy,
- Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych,
- Środowiskowe Domy Samopomocy,
- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne,
- Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny i Nieletnich,
- Komenda Powiatowa Policji.

Zakres współpracy określony jest ustawowymi zadaniami, jakie ma wykonywać dana jednostka. Dotyczy również innych działań, które podejmowane są w związku z wynikającymi potrzebami społeczności lokalnej.

Organizacje pozarządowe:

- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych (zajmujące się głównie rodzinami z dziećmi z porażeniem mózgowym),
- Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym (celem działalności jest działanie na rzecz wyrównywania szans osób z upośledzeniem umysłowym, prowadzenia ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym oraz wspieranie ich rodzin),

- Polski Związek Niewidomych (jego celem jest społeczna integracja oraz zwiększenie aktywności życiowej osób niewidomych),
- Dolnobrzeskie Stowarzyszenie Dzieci i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych,
- Koło Sprawnych Inaczej w Brzegu Dolnym

Wszystkie te instytucje wzajemnie ze sobą współpracują działając na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie często pełni rolę koordynatora realizacji podejmowanych działań.

Dodatkowo w wykonywaniu swoich zadań Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie współpracuje z: Dolnośląskim Urzędem Wojewódzkim, powiatowymi centrami pomocy rodzinie powiatów ościennych, Regionalnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, lokalną służbą zdrowia, lokalnymi instytucjami kulturalno-sportowymi, oświatą.

Cały system, jaki tworzą powyższe jednostki ma na celu skuteczne wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

2. Zjawiska społeczne zagrażające mieszkańcom powiatu.

W polityce społecznej terminem problemy społeczne oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym.

Kwestia społeczna to:

- szczególna dolegliwość dla potencjału osobowego społeczeństwa,
- następstwo niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych,

- zjawisko niemożliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin kwestia społeczna oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dolegliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu kwestia społeczna oznacza przeciwieństwo pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej, czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa,
- gwałtowna zmiana społeczna,
- opóźnienia kulturowe,
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany myślenia i działania,
- złe funkcjonowanie instytucji publicznych czy administracyjnych,
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych,
- dominacja grup społecznych, wyzysk, eksploatacja,
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna,
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych,
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

a. Pomoc społeczna.

Pomoc społeczna jest fragmentem polityki społecznej państwa, ostatnim ogniwem w polityce socjalnej państwa powołanym do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i której nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Instytucja opieki społecznej powstała w odpowiedzi na potrzeby

społeczeństwa i jego członków w zakresie opieki zdrowotnej, edukacji oraz dobrobytu.

„Pomoc społeczna obejmuje takie świadczenia i procesy, które dotyczą bezpośrednio leczenia i zapobiegania problemom socjalnym, rozwoju zasobów ludzkich oraz poprawy jakości życia. Obejmuje ona świadczenia na rzecz poszczególnych jednostek i rodzin, jak też wysiłki zmierzające do wzmocnienia lub modyfikacji instytucji społecznych. Pomoc społeczna funkcjonuje w celu utrzymania systemu społecznego oraz adaptacji go do zmieniającej się rzeczywistości społecznej. Pomoc społeczna obejmuje wsparcie na pierwszej linii, aby umożliwić poszczególnym osobom efektywne radzenie sobie ze zmieniającym się otoczeniem ekonomicznym i społecznym oraz zapewnić stabilność i rozwój instytucji społecznych”.

Innymi słowy pomoc społeczna obejmuje świadczenie różnorodnych usług zarówno w sensie publicznym, jak i na rzecz jednostek oraz modyfikowanie instytucji społecznych. System pomocy społecznej obejmuje na przykład świadczenia na rzecz rodziny, świadczenia medyczne i zdrowotne, usługi prawne, działania związane z aparatem sprawiedliwości oraz uzupełnianie uzyskiwanych dochodów. Świadczenia społeczne mogą być dostępne powszechnie dla wszystkich ludzi oraz grup jako ich prawa bądź to dostępne w postaci konkretnych programów zaspokajania indywidualnych potrzeb lub zajęcia się konkretnymi problemami grup ludzi.

Pomoc społeczna z jednej strony postrzegana jest jako aktywność o charakterze szczątkowym, która powinna mieć miejsce tylko wtedy, gdy normalne struktury rodzinne, ekonomiczne czy polityczne uległy lub ulegają rozpadowi. Z drugiej zaś strony pogląd instytucjonalny na pomoc społeczną uznaje jej integralną funkcję pełnioną we współczesnym społeczeństwie industrialnym, polegającą na zapewnieniu świadczeń, jako

prawa obywatelskiego. W idealnej sytuacji pomoc społeczna powinna reagować szybko na potrzeby występujące powszechnie, zapewniając odpowiedni poziom dochodów, zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, edukacyjnych, w zakresie opieki zdrowotnej, bezpieczeństwa osobistego oraz uczestnictwa w sprawach zajmujących społeczność.

Na terenie powiatu wołowskiego funkcjonują trzy Ośrodki Pomocy Społecznej realizujące zadania ustawy o pomocy społecznej. Na koniec roku 2003 ze świadczeń tych instytucji łącznie skorzystało ok. 2.500 osób wymagających wsparcia, co stanowi ok. 5,2 % ogółu ludności powiatu. Osoby te korzystały z pomocy Ośrodków przede wszystkim z powodów przedstawionych w tabeli nr 5.

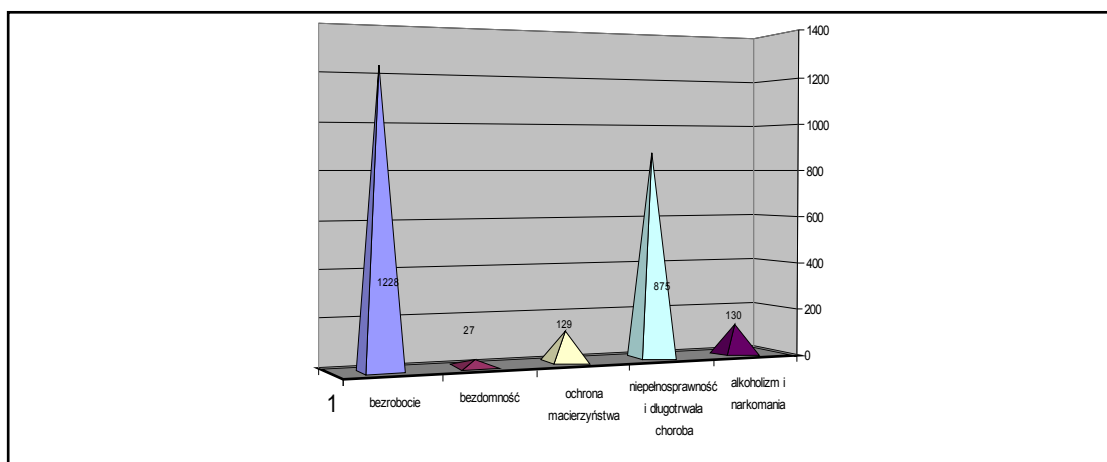
Tabela nr 5. Liczba osób korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej z podziałem na gminy.

Ilość osób korzystających z pomocy społecznej z powodu:					
(stan na dzień 31 grudzień 2003 r.)					
Gminy	Bezrobocie	Bezomność	Ochrona macierzyństwa	Niepełnosprawność, długotr. choroba	Alkoholizm, narkomania
Wołów	330	4	66	349	36
Brzeg Dolny	534	22	37	240	67
Wińsko	364	1	26	286	27

Źródło: opracowania Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu wołowskiego

Rysunek nr 5. Ilość osób korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy

Spolecznej z terenu powiatu.

źródło: opracowania Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu wołowskiego

Tabela nr 6. Struktura rodzin objętych pomocą.

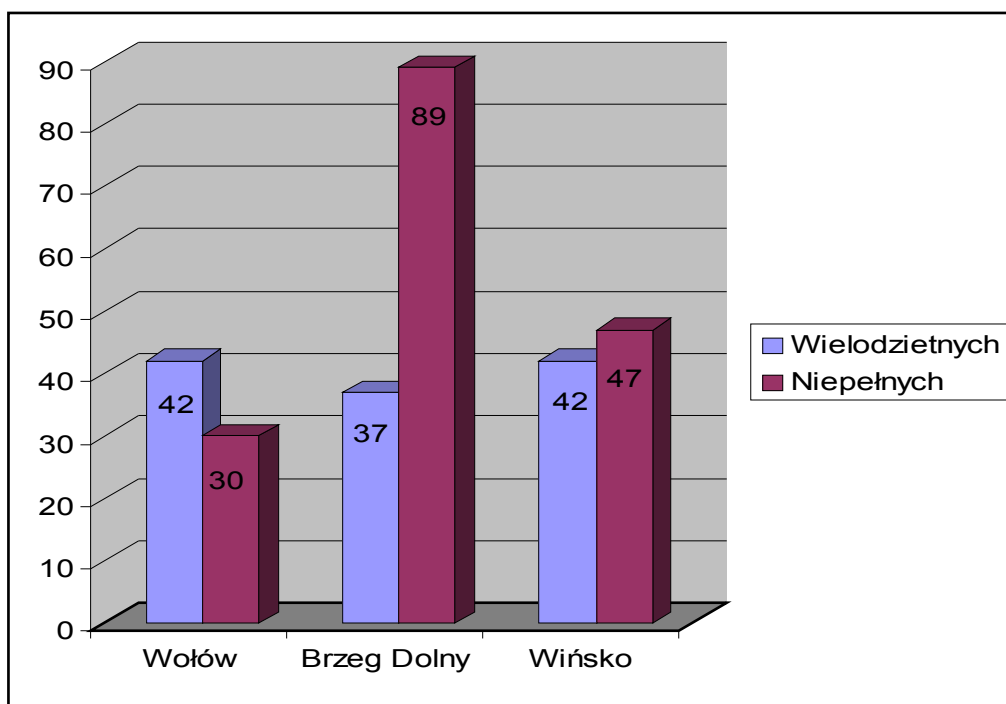
Gminy	Ilość rodzin korzystających		Ilość dożywianych dzieci
	Wielodzietnych	Niepełnych	
Wołów	42	30	304
Brzeg Dolny	37	89	336
Wińsko	42	47	539

Źródło: opracowania Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu wołowskiego

W roku 2003 w powiecie wołowskim dożywianych było 1.179 dzieci.

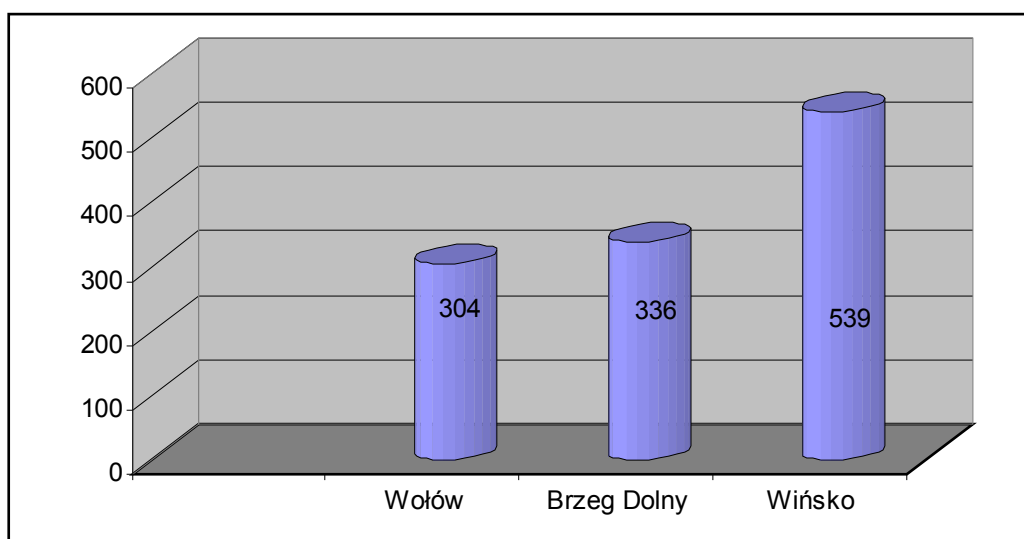
Rysunek nr 6. Struktura rodzin korzystających z pomocy OPS

(stan na 31 grudzień 2003 r.).

Źródło: opracowania Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu wołowskiego

**Rysunek nr 7. Liczba dożywianych dzieci w powiecie wołowskim
(stan na dzień 31 grudzień 2003 r.).**

Źródło: opracowania Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu wołowskiego

b. Opieka nad dzieckiem i rodziną.

Na terenie powiatu wołowskiego działa pięć **placówek opiekuńczo-wychowawczych**: trzy placówki rodzinne oraz dwie Wielofunkcyjne Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze: w Godzięcinie i w Krzydlinie Małej. Każda z tych placówek funkcjonuje między innymi na podstawie regulaminów. Regulamin określa cele i zadania placówki, organy i ich zadania, organizację placówki, zasady kwalifikowania i kierowania dzieci do placówki, zasady usamodzielniania wychowanków oraz prawa i obowiązki dzieci i pracowników.

W Placówkach Rodzinnych łącznie przebywa 13-stu wychowanków.

Powiatowa Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Godzięcinie.

Placówka jest placówką koedukacyjną, przeznaczoną dla dzieci w wieku od 3 do 18 lat, a po uzyskaniu pełnoletności, do czasu ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak niż do 25-go r.ż. Integralną część Placówki stanowią poszczególne grupy i placówki:

1. placówka socjalizacyjna – obejmuje 30 miejsc + 12 wychowanków mieszkających poza placówką; w jej skład wchodzi:
  - grupa integracyjna – 10 miejsc; jest to grupa koedukacyjna dla dzieci w wieku od 3 do 18 lat, swoją opieką obejmuje wychowanków specjalnej troski, upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i umiarkowanym, z dziećmi w normie rozwojowej; praca grupy polega przede wszystkim na włączaniu wychowanków niepełnosprawnych w życie codzienne oraz aktywny udział w życiu społecznym.
  - grupa usamodzielnienia – 2 grupy po 10 miejsc; jest to grupa koedukacyjna przeznaczona dla dzieci w wieku od 16 do 18 lat; jej funkcjonowanie polega na stwarzaniu dzieciom i młodzieży możliwości nabycia umiejętności potrzebnych w dorosłym życiu przede

wszystkim poprzez: naukę racjonalnego gospodarowania powierzonymi środkami finansowymi, naukę współdecydowania i współodpowiedzialności, kształtowanie empatii, sztuki asertywności, naukę samodzielnego robienia zakupów i przygotowywania posiłków, itp.,

- grupa mieszkaniowa – dwie grupy po 6 miejsc, istnienie tych grup ma na celu przede wszystkim stworzenie pełnoletnim wychowankom możliwości samodzielnego życia w mieszkaniu poza placówką przed ostatecznym usamodzielnieniem się, w szczególności poprzez: opanowywanie umiejętności z zakresu prowadzenia gospodarstwa domowego oraz gospodarowania własnymi środkami finansowymi, praktyczne zdobywanie umiejętności radzenia sobie z problemami życia codziennego, uświadamianie konieczności przestrzegania zasad współżycia społecznego, rozwijanie poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie oraz za wyposażenie mieszkania, aktywizowanie do samodzielnego i odpowiedzialnego organizowania czasu wolnego, itp.

2. placówka interwencyjna – obejmuje 18 miejsc, jest placówką koedukacyjną, przeznaczoną dla dzieci w wieku od 7-iu lat, niezależnie od miejsca zamieszkania; celem placówki jest zapewnienie opieki dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców, znajdującemu się w sytuacji kryzysowej; pobyt w tej placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, z możliwością przedłużenia do 6-ciu miesięcy w przypadku, gdy postępowanie w sprawie uregulowania sytuacji prawnej dziecka jest w toku.

3. placówka wsparcia dziennego – obejmuje 15 miejsc; jest placówką koedukacyjną, przeznaczoną dla dzieci w wieku od 6 do 12-stu lat; placówka prowadzi działalność profilaktyczną, opiekuńczo-

wychowawczą, edukacyjno-terapeutyczną dla dzieci z rodzin dotkniętych bezrobociem, wielodzietnych, niezaradnych życiowo, w szczególności poprzez wspieranie rodziny w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, zapewnienie pomocy rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożone demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami.

Biorąc pod uwagę stan na 30 czerwiec 2004 r. w PWPO-W w Godzięcinie przebywało 49 wychowanków, w tym:

- w Placówce Socjalizacyjnej – 34 wychowanków,
- w Placówce Interwencyjnej – 15 wychowanków,
- w Placówce Wsparcia Dziennego – 15 wychowanków.

Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Krzydlinie Małej.

Placówka ta zapewnia dzieciom pozbawionym trwale lub okresowo opieki rodziny własnej całodobową opiekę i wychowanie, odpowiednie do potrzeb warunki rozwoju oraz stwarza możliwość szybkiej interwencji w sytuacjach kryzysowych, tak dziecka, jak i jego rodziny. Jest to placówka niepubliczna. Organem prowadzącym Placówkę jest Zgromadzenie Sióstr Szkolnych de Notre Dame Prowincja Polska z siedzibą w Opolu, natomiast nadzór całościowy sprawuje Zarząd Prowincji Zgromadzenia oraz organa administracji publicznej pod względem merytorycznym i finansowym (rozliczanie środków z dotacji przekazanej z budżetu powiatu). Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o pomocy społecznej od stycznia 2005 r. organa administracji samorządowej mogą zlecać realizację zadań z zakresu pomocy społecznej podmiotom niepublicznym. W dniu 29 grudnia 2004 r. pomiędzy Powiatem Wołowskim a Zgromadzeniem Sióstr Szkolnych de Notre Dame

podpisana została umowa w sprawie zlecenia zadania w zakresie zapewnienia całodobowej opieki i wychowania dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodzicielskiej. Umowa została zawarta na czas określony od dnia 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2007 r. oraz określa szczegółowe zasady funkcjonowania Placówki, jej typ, organizację i zakres działań.

Placówka przeznaczona jest dla dzieci w wieku od urodzenia do 12-go roku życia i łącznie obejmuje 50 miejsc.

Na strukturę placówki składają się:

1. placówka socjalizacyjna – obejmuje 30 miejsc, w tym dla dzieci: w wieku od 0 do 7 lat – 20 miejsc, od 8 do 12 lat (w przypadku rodzeństwa do 13-go r.ż.) – 10 miejsc; zadaniem placówki jest opieka zdrowotna i wychowawcza oraz troska o prawidłowy rozwój osobowości dziecka, przy jednoczesnym podejmowaniu wysiłków o podtrzymywanie więzi z rodzicami, aby w odpowiednim czasie umożliwić dziecku powrót do warunków rodziny naturalnej, a w przypadku braku możliwości kontaktów z rodziną naturalną – wyszukiwanie rodziny adopcyjnej lub rodziny zastępczej,
2. placówka interwencyjna – obejmuje 20 miejsc dla niemowląt w wieku od urodzenia do 1-go roku życia; do podstawowych zadań placówki należy przede wszystkim zapewnienie dzieciom doraźnej, całodobowej opieki do czasu uregulowania sytuacji prawnej dziecka znajdującego się w sytuacji kryzysowej.

Biorąc pod uwagę stan na 30 czerwiec 2004 r. w WPO-W w Krzydlinie Małej przebywało 43 wychowanków, w tym:

- w Placówce Interwencyjnej – 8 wychowanków,
- w Placówce Socjalizacyjnej – 35 wychowanków.

Rodziny zastępcze.

Rodziny zastępcze objęte są pomocą, której zakres określony jest w ustawie o pomocy społecznej oraz w przepisach wykonawczych. Poprzez taką formę opieki zastępczej dziecku zapewnia się warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, możliwości zaspokajania indywidualnych potrzeb dziecka, możliwość właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań oraz odpowiednie warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej rodziny zastępcze podzielone zostały na:

- spokrewnione z dzieckiem,
- niespokrewnione z dzieckiem,
- zawodowe niespokrewnione z dzieckiem: wielodzietne, specjalistyczne, o charakterze pogotowia opiekuńczego.

Rodzinie zastępczej przysługuje pomoc pieniężna na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka, do czasu uzyskania pełnoletności przez to dziecko. Po ukończeniu 18-go r.ż. wychowanek rodziny zastępczej może nadal w niej pozostać na obowiązujących zasadach do czasu ukończenia szkoły, w której uzyskał pełnoletność bądź też usamodzielnić się i korzystać z określonych form pomocy skierowanych do pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. Osoba taka zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą: pieniężną na usamodzielnienie, pieniężną na kontynuowanie nauki, w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w uzyskaniu zatrudnienia oraz na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Do otrzymania określonej pomocy pełnoletni

wychowanek musi spełnić opisane w ustawie i rozporządzeniu warunki oraz przygotować indywidualny program usamodzielnienia.

W rodzinach zastępczych, zgodnie ze stanem na 31 grudzień 2003 r., przebywało 81 dzieci, umieszczonych w 61 rodzinach zastępczych: spokrewnionych i niespokrewnionych. Z pomocy dla pełnoletnich wychowanków tych rodzin skorzystało łącznie 26 osób: pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Na terenie powiatu wołowskiego działa pięć **światlic środowiskowych** (opiekuńczo-wychowawczych, na terenie gminy Wołów), z usług których korzysta 149 dzieci, oraz sześć **światlic profilaktycznych** (na terenie gminy Brzeg Dolny), na bazie których realizowane są zajęcia socjoterapeutyczne dla 150 dzieci.

Do podstawowych celów działania światlic należy: zapewnienie opieki wychowawczej, eliminowanie braków dydaktycznych, eliminowanie zaburzeń zachowania, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków. W ramach swojej działalności światlice udzielają pomocy w zakresie: dożywiania, pomocy w nauce, organizowania wypoczynku letniego i zimowego, wspierania rodzin wychowanków.

Pomoc rodzinie i dziecku organizowana jest również w ramach działalności **poradni psychologiczno-pedagogicznej**.

Na terenie powiatu wołowskiego działają dwie Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne: w Wołowie i w Brzegu Dolnym. Do ich głównych zadań należy przede wszystkim: wspomaganie rozwoju psychofizycznego i efektywności uczenia się dzieci i młodzieży, udzielanie dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom lub opiekunom, nauczycielom i wychowawcom pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i rehabilitacyjnej, udzielanie pomocy przedszkolom, szkołom

i placówkom, pomoc uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. W roku 2003 z pomocy Poradni skorzystało łącznie 2.837 dzieci.

Poradnie realizują swoje zadania poprzez prowadzenie działalności: diagnostycznej, konsultacyjno-doradczej, terapeutycznej, mediacyjnej, interwencyjnej, profilaktycznej i informacyjnej.

Swoją działalnością w zakresie pomocy młodzieży obejmuje Środowiskowy Hufiec Pracy w Wołowie. Z jego usług w roku 2003 skorzystało 90 osób, które zdobywały umiejętności w Zasadniczej Szkole Zawodowej oddział dla Niedostosowanych Społecznie, Gimnazjum oddział dla Niedostosowanych Społecznie, a także odbywały przyuczenie do wykonywania określonej pracy. W swojej działalności Środowiskowy Hufiec Pracy wspiera młodzież z rodzin dysfunkcyjnych, mającą problem z dostosowaniem się do norm społecznych, nie wypełniającą obowiązku szkolnego. Wykonywanie zadań polega na aktywizacji społecznej, zawodowej i ekonomicznej ludzi młodych, przeciwdziałaniu bezrobociu, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, wspieraniu systemu wychowawczego i edukacyjnego państwa, udzielaniu pomocy młodzieży defaworyzowanej i zagrożonej wykluczeniem społecznym.

Z ofertą organizacji wolnego czasu dziecku i rodzinie wychodzą Ośrodki Kultury, które w ramach swojej działalności proponują udział w różnego rodzaju kołach zainteresowań. Z proponowanych form zajęć w sekcjach: tanecznych, wokalnych, plastycznych, artystycznych udział wzięło łącznie 268 osób.

c. Niepełnosprawność.

Zgodnie z określonymi zadaniami osobom niepełnosprawnym zapewnia się warunki dla prawidłowej rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym.

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych mamy na uwadze przede wszystkim ludzi, których organizmy są dysfunkcyjne (co oznacza utratę zdolności do wypełniania właściwych im funkcji):

1. Osoby z niepełnosprawnością sensoryczną – uszkodzenia narządów zmysłowych, do których należą:
  - a) osoby niewidome i słabo widzące
  - b) osoby niesłyszące i słabo słyszące
2. Osoby z niepełnosprawnością fizyczną, do których należą:
  - a) osoby z niepełnosprawnością motoryczną – z uszkodzeniem narządu ruchu
  - b) osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych
3. Osoby z niepełnosprawnością psychiczną, do których należą:
  - a) osoby umysłowo upośledzone z niepełnosprawnością intelektualną
  - b) osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania
  - c) osoby cierpiące na epilepsję – z zaburzeniami świadomości
4. Osoby z niepełnosprawnością złożoną, a więc dotknięte więcej

niż jedną niepełnosprawnością.

W udzielaniu pomocy i wsparcia osobom niepełnosprawnym istotnym jest stworzenie systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych, który zagwarantuje lepsze usamodzielnienie, pełną integrację ze środowiskiem, a także będzie przeciwdziałał izolacji i marginalizacji tej grupy osób. Ważne jest również objęcie szczególną pomocą grupy osób z zaburzeniami psychicznymi.

Na terenie powiatu funkcjonuje **Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Lubiążu** świadczący usługi w zakresie leczenia i terapii osób z zaburzeniami psychicznymi. W planach działania tej jednostki istnieją zamiary utworzenia oddziału opiekuńczo-leczniczego dla osób chorych psychicznie.

Na terenie powiatu wołowskiego działają dwa **Środowiskowe Domy Samopomocy: w Brzegu Dolnym i w Wołowie**.

Jednostki przeznaczone są dla osób z upośledzeniem umysłowym i z zaburzeniami psychicznymi. Do ich podstawowych zadań należy udzielanie wsparcia w poprawie funkcjonowania psychicznego, fizycznego i społecznego na poziomie dostępnym dla poszczególnych osób, poprzez umożliwienie udziału w różnego rodzaju zajęciach, np.

- rehabilitacja ruchowa,
- zajęcia sportowe i turystyka,
- zajęcia plastyczne, itp.

Zajęcia realizowane są w oparciu o indywidualne programy pomocy, przygotowywane przez asystenta prowadzącego wraz z domownikiem.

Celem działalności Środowiskowych Domów Samopomocy jest przede wszystkim usamodzielnienie osób w zakresie funkcjonowania indywidualnego i społecznego.

Liczba uczestników zajęć Środowiskowego Domu Samopomocy w Brzegu

Dolnym to 21 domowników.

Liczba uczestników zajęć Środowiskowego Domu Samopomocy w Wołowie to 30 domowników.

Na terenie powiatu wołowskiego na rzecz osób niepełnosprawnych działają organizacje pozarządowe:

Polski Związek Niewidomych Koło w Wołowie.

Koło Terenowe PZN w Wołowie liczy 115 członków, w tym 6 podopiecznych oraz 5-ro dzieci. Zarząd koła PZN w Wołowie pracuje społecznie, nie zatrudnia żadnej kadry specjalistycznej, ale w razie konieczności korzysta z kadry Okręgu Dolnośląskiego PZN we Wrocławiu. Celem działalności jest społeczna integracja, ochrona interesów społecznych oraz zwiększanie aktywności życiowej niewidomych. Koło terenowe współdziała z PZN we Wrocławiu w prowadzeniu rehabilitacji podstawowej, leczniczej, społecznej i zawodowej osób niewidomych poprzez prowadzenie własnych ośrodków leczniczo-szkoleniowo-rehabilitacyjnych, zaopatrzenie niewidomych w sprzęt rehabilitacyjny oraz inicjowanie i opiniowanie regulacji prawnych dotyczących osób niewidomych.

Trzy razy w roku organizowane są spotkania ze wszystkimi członkami PZN koła terenowego w Wołowie, na których informuje się o zmianach statutowych i prawnych, organizowanych konkursach oraz planach działalności.

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Wołowie.

Koło powstało 31 stycznia 1991 r. Liczy ono 15 osób w różnym wieku, o różnym stopniu upośledzenia umysłowego. Działalność stowarzyszenia opiera się na pracy społecznej ogółu członków i wolontariuszy niebędących członkami stowarzyszenia. Celem stowarzyszenia jest

wyrównywanie szans osób z upośledzeniem umysłowym, podejmowanie działań mających na celu przestrzeganie wobec nich praw człowieka, nauka aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, a także wspieranie ich rodzin. Koło prowadzi świetlicę, gdzie podopieczni przebywają 6 godzin dziennie, przez pięć dni w tygodniu. Stowarzyszenie prowadzi rehabilitację zdrowotną oraz terapię zajęciową m.in. poprzez malowanie, tkanie, prace z papierem, z gliną, itp. W zakresie swojej działalności Stowarzyszenie organizuje również różnego rodzaju formy rozrywki, np. wycieczki, spotkania integracyjne.

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Wołowie.

Obejmuje opieką 26-ro dzieci z różnym stopniem niepełnosprawności psycho-ruchowej i ich rodziny. W większości przypadków to dzieci nie poruszające się samodzielnie, z problemami w karmieniu, nie mówiące, nie zgłaszające potrzeb fizjologicznych, z brakiem komunikacji, z upośledzeniem wzroku i słuchu, często połączone z epilepsją. Na rzecz dzieci organizowane są różnego rodzaju spotkania okolicznościowe, np. Mikołaj, bal karnawałowy, Dzień Dziecka, wycieczki, ogniska. Stowarzyszenie prowadzi systematyczne zajęcia rehabilitacyjne, terapeutyczne, logopedyczne.

Dolnobrzeskie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych.

Stowarzyszenie swoim zakresem obejmuje 69 osób niepełnosprawnych, w tym 18 osób w wieku do 18-stu lat. W ramach swojej działalności Pomaga w przezwyciężaniu codziennych trudności, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne oraz ich rodziny. W tym celu organizuje różnego rodzaju imprezy i spotkania integracyjne. Stowarzyszenie współpracuje również z innymi organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w celu wspólnego rozwiązywania istniejących

problemów osób niepełnosprawnych. Ponadto w swojej pracy ściśle współpracuje z młodzieżą Zespołu Szkół Zawodowych w Brzegu Dolnym.

Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych w Wołowie.

Swoją działalność rozpoczęło z dniem 15.10.2004 r. Celem działalności Stowarzyszenia jest integracja i organizowanie lokalnego środowiska osób niepełnosprawnych, popularyzowanie zasad, akceptacji i tolerancji społecznej, udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym w zakresie edukacji, rewalidacji i rehabilitacji, potrzeb socjalnych i duchowych, a także szczególnych potrzeb wynikających z trudności życiowych oraz wspieranie zadań statutowych Zespołu Szkół Specjalnych w Wołowie.

Dodatkowo w roku 2003 utworzono **Powiatową Społeczną Radę d/s Osób Niepełnosprawnych w Wołowie**. Rada powołana została zarządzeniem Starosty Wołowskiego na okres 4 lat. Do jej głównych zadań należy przede wszystkim:

1. inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych,
2. opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
3. ocena realizacji tych projektów,
4. opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Na rok 2004 Powiatowa Społeczna Rada wyznaczyła sobie cele do realizacji:

- reprezentowanie interesów środowiska osób niepełnosprawnych,
- przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych,
- inicjowanie, opiniowanie i uczestniczenie w pracach legislacyjnych dotyczących warunków życia osób niepełnosprawnych,

- organizowanie szkoleń dla organizacji i osób niepełnosprawnych.

Na terenie powiatu wołowskiego działa również **Powiatowy Zespół d/s Orzekania o Niepełnosprawności**, do którego podstawowych zadań należy wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności oraz orzekanie o wskazaniach do ulg i uprawnień. Na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osoba niepełnosprawna może się ubiegać o różnego rodzaju „przywileje” w celu:

- odpowiedniego zatrudnienia,
- szkolenia,
- uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej,
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji,
- uzyskania zasiłku stałego,
- uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego,
- korzystania z karty parkingowej.

Obecnie do Powiatowego Zespołu powołani zostali:

- przewodniczący zespołu,
- lekarze: chirurg – 1 osoba, internista – 5 osób, psychiatra – 3 osoba, neurolog – 1 osoba, okulista – 1 osoba, otolaryngolog – 1 osoba, pediatra – 2 osoby, lekarz ortopeda – 1 osoba,
- pracownik socjalny – 3 osoby,
- psycholog – 2 osoby,
- pedagog – 3 osoby,
- doradca zawodowy – 3 osoby.

Zgodnie ze stanem na dzień 31 grudzień 2004 r. od początku działalności

wydano:

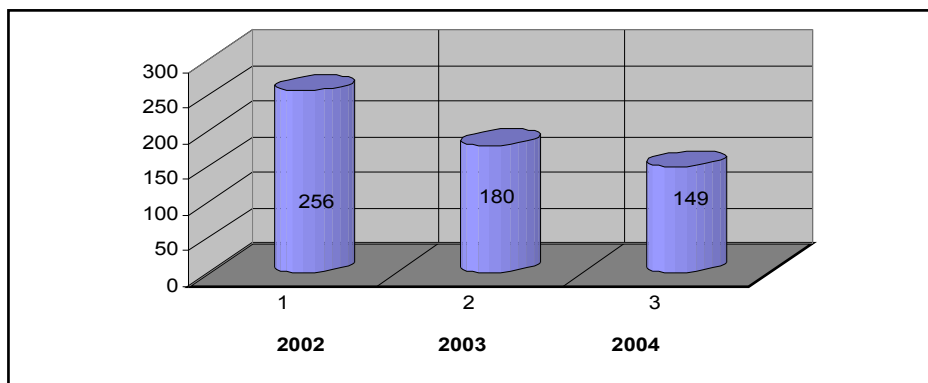
- 2.500 orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.
- 204 legitymacji,
- 4 orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień.

Tabela nr 7. Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2002-2004.

Rok	Dzieci	Dorośli
2002	265	246
2003	180	424
do 30 września 2004 r.	149	311

Źródło: opracowania Powiatowego Zespołu d/s Orzekania o Niepełnosprawności w Wołowie

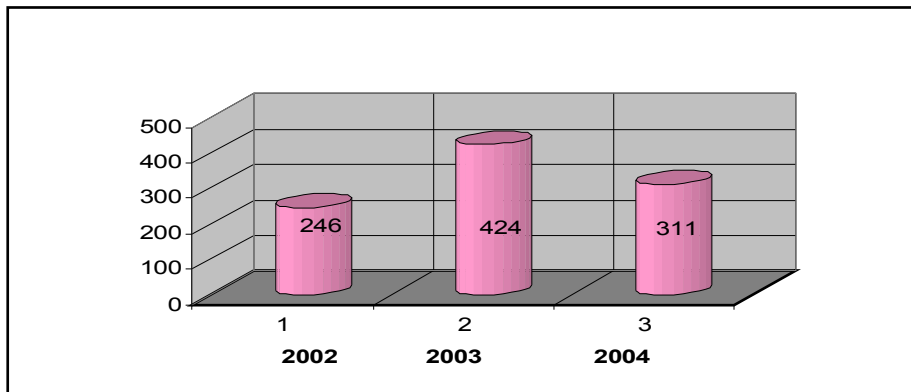
Rysunek nr 8. Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2002-2004.

Źródło: opracowania Powiatowego Zespołu d/s Orzekania o Niepełnosprawności w Wołowie

Rysunek nr 9. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu

niepełnosprawności w latach 2002-2004.

Źródło: opracowania Powiatowego Zespołu d/s Orzekania o Niepełnosprawności w Wołowie

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, natomiast z zakresu rehabilitacji zawodowej – Powiatowy Urząd Pracy.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej wykonane w roku 2004 r. to:

- dofinansowanie do pobytu na turnusie rehabilitacyjnym osoby niepełnosprawnej i jej opiekuna: 195 osób, w tym 47 opiekunów,
- dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych: 15 osób,
- dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się: 31 osób,
- dofinansowanie do likwidacji barier technicznych – 1 osoba,
- dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego oraz do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych: 117 osób,
- dofinansowanie do sportu, kultury i rekreacji i turystyki dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej: 5 zawartych umów.

Z zakresu rehabilitacji zawodowej w roku 2004 skorzystało:

- pożyczka na rozpoczęcie działalności – 1 osoba niepełnosprawna,
- szkoleniem objętych zostało 10 osób niepełnosprawnych.

W ramach wykonywania swoich zadań Powiatowy Urząd Pracy w Wołowie opracował Program Działań na Rzecz Osób

Niepełnosprawnych. Program obejmuje przede wszystkim zagadnienia związane z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, ze współpracą z pracodawcami zatrudniającymi osoby niepełnosprawne, ze szkoleniem osób niepełnosprawnych. Program ujęty został w aneksie nr 1 Strategii.

Zjawisko niepełnosprawności jest bardzo dużym problemem powiatu wołowskiego. W celu zdiagnozowania faktycznej sytuacji osób niepełnosprawnych, ich warunków socjalno-bytowych oraz potrzeb przygotowano i przeprowadzono ankiety, które miały zbadać poziom egzystencji oraz jakość zaspokajanych potrzeb. Ankieta została przeprowadzona na grupie 502 osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów. Ankieta oraz jej wyniki opracowane zostały w aneksie nr 2.

d. Bezrobocie.

Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym szeroko pojętego bezrobocia oraz określającym formy jego zwalczania i pomocy osobom bezrobotnym jest ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz.U. nr 99, poz. 1001 ze zmianami). Ustawa ta określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Celem tej działalności przede wszystkim ma być pełne i produktywne zatrudnienie, rozwój zasobów ludzkich, osiągnięcie wysokiej jakości pracy oraz wzmacnianie integracji i solidarności społecznej.

Bezrobotnym jest osoba niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy, a w przypadku osoby niepełnosprawnej – osoba zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru, nieucząca się w szkole (z wyjątkiem szkół dla dorosłych w systemie zaocznym lub wieczorowym), poszukująca zatrudnienia lub innej pracy

zarobkowej, nie posiadająca dochodu z ubezpieczenia społecznego.

Do **zadań powiatu** w zakresie polityki rynku pracy należy m.in.:

- opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy, a także pracodawcom poprzez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- inicjowanie, wdrażanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy,
- inicjowanie, organizowanie i finansowanie projektów lokalnych i innych działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych,
- opracowywanie analiz i sprawozdań oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady zatrudnienia oraz organów zatrudnienia,
- inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami,
- współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego,
- przyznawanie i wpłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia.

Polityka rynku pracy opierać ma się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi w ramach działalności rad zatrudnienia, partnerstwa lokalnego oraz uzupełniania i rozszerzania oferty usług publicznych służb zatrudnienia przez partnerów społecznych i agencje zatrudnienia.

Do zakresu działania **powiatowej rady zatrudnienia** należy:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia w powiecie,
- ocena racjonalności gospodarowania środkami Funduszu Pracy,
- opiniowanie kryteriów podziału środków Funduszu Pracy na finansowanie programów dotyczących promocji zatrudnienia i finansowanie innych fakultatywnych zadań,
- składanie wniosków i wydawanie opinii w sprawach dotyczących kierunków kształcenia, szkolenia zawodowego oraz zatrudnienia w powiecie,
- ocenianie okresowych sprawozdań z działalności powiatowych urzędów pracy,
- opiniowanie refundowania ze środków Funduszu Pracy kosztów szkoleń specjalistycznych pracowników zagrożonych zwolnieniem z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Podstawowymi **usługami rynku pracy** są:

- pośrednictwo pracy – to przede wszystkim: udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia, w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych; pozyskiwanie ofert pracy; informowanie o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy; informowanie o przysługujących prawach i obowiązkach,
- usługi EURES – to przede wszystkim: udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia, w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych, zgodnie z prawem swobodnego przepływu pracowników w Unii Europejskiej; informowanie o sytuacji na rynkach pracy, z uwzględnieniem występujących tam zawodów deficytowych i nadwyżkowych; przeciwdziałanie i zwalczanie przeszkód w mobilności w dziedzinie

zatrudnienia; inicjowanie projektów o zasięgu międzynarodowym i zarządzanie nimi,

- poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa – polega przede wszystkim na: udzielaniu pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, w doborze kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych; udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach kształcenia i szkolenia, kierowaniu na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie; inicjowaniu, organizowaniu i prowadzeniu grupowych porad zawodowych,
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy – prowadzone przede wszystkim poprzez: uczestnictwo w szkoleniu z zakresu umiejętności poszukiwania pracy; uczestnictwo w zajęciach aktywizacyjnych,
- organizacja szkoleń – w przypadku: braku kwalifikacji zawodowych; konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji; utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie; braku umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

Instrumentami rynku pracy wspierającymi podstawowe usługi rynku pracy są:

- finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy zgłaszającego ofertę pracy lub do miejsca pracy, odbywania stażu, przygotowania zawodowego, szkolenia lub odbywania zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego poza miejscem zamieszkania w związku ze skierowaniem przez powiatowy urząd pracy,
- finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy osobie, która podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe ,
- dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, podjęcia działalności

- gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa,
- refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego,
  - finansowanie dodatków aktywizacyjnych.

Bezrobocie przyczyniając się do zubożenia materialnego rodziny, powoduje również negatywne skutki, takie jak:

- na poziomie rodziny – jej dezintegracja (upadek autorytetów i zakłócenia w socjalizacji ról), zmniejszenie siły wsparcia emocjonalnego i solidarności między członkami, zwiększenie ryzyka wystąpienia patologii życia rodzinnego,
- na poziomie indywidualnym – brak wiary we własne siły, obniżenie samooceny, potęgowanie się zdolności do pokonywania problemów, przyczynia się do zaniku gotowości i chęci do pracy, obniżenie poziomu umiejętności funkcjonowania w zorganizowanych formach życia społeczno-gospodarczego.

Szczególne zagrożenie niesie długotrwały brak pracy. Trwałe pozostawanie bez pracy zmniejsza z każdym tygodniem szansę na zatrudnienie, postępuje zużycie kwalifikacji, wtórne przystosowanie i utrata atrakcyjności dla pracodawcy. Może być przyczyną narastania zjawisk społecznie niepożądanych, może wyzwać szeroko rozumiane zachowania patologiczne. Dodatkowo przymusowa bezczynność zawodowa i nieregularny tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne.

Na terenie powiatu wołowskiego działa Powiatowy Urząd Pracy w Wołowie wraz z filią w Brzegu Dolnym.

Stopa bezrobocia na dzień 31 grudnia 2003 r. w powiecie wołowskim

wyniosła 21,6%. Ogółem zarejestrowanych bezrobotnych było 4.768, w tym 2.380 kobiet, z czego 3.942 bez prawa do zasiłku.

Tabela nr 8. Struktura wiekowa bezrobotnych (stan na dzień 30 czerwiec 2004 r.).

	mężczyźni	kobiety
Liczba osób zarejestrowanych ogółem, w tym:	2215	2390
do 25-go r.ż.	589	724
25-34-go r.ż.	505	696
35-44-go r.ż.	414	492
45-54-go r.ż.	599	426
powyżej 55-go r.ż.	108	52
z prawem do zasiłku	453	307
mieszkańcy wsi	1192	1258
absolwenci	-	-
długotrwale bezrobotni:	384	429
- 12-24 m-cy,	544	919
- powyżej 24 m-cy		

Źródło: opracowania Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie

Tabela nr 9. Struktura bezrobocia wg wykształcenia:

Wykształcenie	Brzeg Dolny	Wołów	Wińsko	Ogółem
wyższe	60	102		162
średnie zawodowe	272	664		936
średnie ogólne	114	306		420
zawodowe	540	1135		1675
podstawowe	396	1016		1412

Źródło: opracowania Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie

Tabela nr 10. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.

Rodzaj/forma	Liczba skierowanych, w tym:	
	ogółem	niepełnosprawni
prace interwencyjne	55	0
roboty publiczne	32	0
szkolenia	46	0
staż	134	0
pożyczkobiorcy	4	0
dodatkowe miejsca pracy		0

Źródło: opracowania Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie

e. Uzależnienia.

Negatywne zjawiska społeczne są często konsekwencją braku umiejętności radzenia sobie z problemami i stresem. Uzależnienie jest bardzo ważnym problemem społecznym, którego specyfika wyraża się nie tylko w szczególnym zagrożeniu zdrowia, ale również w zagrożeniu dla bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zagrożenie uzależnieniem dotyczy wszystkich grup społecznych bez względu na region, wiek, posiadane wykształcenie, status finansowy, pochodzenie rodzinne, itp.

Alkoholizm.

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Lubiążu w roku 2003 leczeniu poddane zostało 2.573 osoby. Obecnie Szpital nie prowadzi leczenia odwykowego. W związku z tym osoby dotknięte problemem uzależnienia i wymagające tego typu leczenia kierowane są do ośrodków poza terenem powiatu. W ramach swojej działalności Szpital prowadzi terapię, z której korzystają wszyscy pacjenci

objęci leczeniem.

Przy gminach działają Gminne Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmujące się przede wszystkim promowaniem zdrowego stylu życia, zmniejszaniem ilości spożywanego alkoholu przez młodzież, zmniejszaniem ilości nowych przypadków uzależnień, ochroną rodzin przed przemocą domową, również inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

W szczególności komisje inicjują takie zadania, jak:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych,
- udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej i informacyjnej,
- ustalanie szczegółowych zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży alkoholu,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

W ramach swojej działalności Gminne Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych corocznie zobowiązane są do tworzenia Gminnych Programów Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi, które przyjmowane są przez Rady Gmin.

W roku 2003 z pomocy skorzystało 190 osób.

Narkomania.

Zjawisko narkomanii stanowi narastający problem społeczny. Tym bardziej, że obecnie pojawiła się nowa generacja odurzających się – zażywających amfetaminę, palących marihuanę i haszysz, jednak nie wypadających szybko ze swoich ról społecznych.

Pomocy i wsparcia osobom uzależnionym od narkotyków i środków

odurzających udzielają Poradnie Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar”. Na terenie naszego powiatu działają dwa takie punkty: w Brzegu Dolnym i w Wołowie.

Do ich podstawowych zadań należy:

1. profilaktyczna działalność edukacyjna i informacyjna na temat uzależnień i wynikających z nich zagrożeń, HIV, AIDS, m.in. rozdawnictwo broszur i ulotek oraz sprzętu jednorazowego użytku (igły, strzykawki, prezerwatywy),
2. kierowanie do ośrodków „Monar” na oddziały detoksykacyjne i inne,
3. motywowanie do podjęcia leczenia,
4. praca z osobami uzależnionymi i ich rodzinami w zakresie radzenia sobie z istniejącym problemem oraz udzielnie wsparcia w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem,
5. współpraca z instytucjami publicznymi.

Podejmowane działania mają na celu przede wszystkim: zwiększenie liczby osób podejmujących leczenie, zmniejszenie liczby osób eksperymentujących, używających i nadużywających narkotyków, podwyższenie stanu wiedzy o skutkach zażywania środków odurzających, zmniejszenie ryzyka popadnięcia w nałóg, stworzenie możliwości trzeźwego życia w środowisku, wykształcanie własnych postaw życiowych, znormalizowanie stosunków rodzinnych i szkolnych.

Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar” finansowana jest przez Krajowe Biuro d/s Przeciwdziałania Narkomanii w Warszawie, a dotacje pochodzą ze środków Ministerstwa Zdrowia. W związku z aktualną sytuacją i trudnościami finansowymi RP środki przyznawane na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii zmniejszyły się o ok. 40% w stosunku do ostatnich 3 lat. Spowodowało to, że placówki zobowiązano do poszukiwania środków finansowych z różnych źródeł

i we własnym zakresie.

Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar” w Brzegu Dolnym przygotowała projekt pracy na rok 2005. Projekt ten pod nazwą „Pomoc osobom uzależnionym, zagrożonym narkomanią, eksperymentującym z narkotykami i ich rodzinom” swoim zakresem obejmuje realizację celi statutowych Poradni. Głównym celem programu jest zwiększenie dostępności i rozszerzenie oferty profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym, zagrożonym uzależnieniem, eksperymentującym z narkotykami i ich rodzinom. Spodziewanymi efektami programu będzie: ograniczenie liczby osób używających substancji psychoaktywnych, ogólny wzrost wiedzy na temat uzależnień i skutków używania narkotyków, stworzenie możliwości życia bez nałogu, stworzenie jednolitego frontu uczniów, nauczycieli i rodziców dla zapobiegania uzależnieniom i ochroną przed HIV/AIDS, uzyskanie informacji o aktualnym poziomie zagrożenia problemami związanymi z narkotykami, zmniejszenie ryzyka popadnięcia w nałóg, itp.

Poradnia zajmuje lokal, na który składają się dwa pomieszczenia: biuro oraz sala terapeutyczna, łącznie ok. 35 m². Kadra Poradni to: kierownik, pracownik merytoryczny – specjalista terapii uzależnień oraz lekarz psychiatra (umowa zlecenie). W roku 2003 Poradnia udzieliła 392 porady: na miejscu, w terenie i telefonicznie. W zajęciach edukacyjnych dla członków rodzin osób zażywających narkotyki wzięło udział 62 osoby.

Projekt pracy Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar” w Brzegu Dolnym na rok 2005 zawarty został w aneksie nr 3 Strategii.

f. Starość.

Wzrastające zainteresowanie problematyką starości wiąże się z demograficznym faktem postępującego w coraz szybszym tempie starzenia się społeczeństw. Znaczenie nabiera pogląd, że starość stanowi tak samo istotny etap życia, jak każdy inny.

Poprawienie się warunków bytowania prowadzi do coraz dłuższego życia. Ludzie w starszym wieku wymagają specyficznych form pomocy, których celem jest jak najdłuższe utrzymanie ich we własnym środowisku rodzinnym i sąsiedzkiem. Rehabilitacja seniorów zyskuje coraz bardziej na znaczeniu. Analiza kosztów związanych z pielęgnowaniem obłożnie chorego człowieka starego wykazała jednoznacznie, że każda forma pomocy przedłużająca okres funkcjonowania w dotychczasowym środowisku jest tańsza od wydatków poniesionych na jego stałą pielęgnację i całodobową opiekę w domu pomocy społecznej. Można to osiągnąć poprzez zapewnienie kompleksowych usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz socjalnych w miejscu zamieszkania. Osoby starsze często wymagają opieki całodobowej, co w kontekście długiego okresu oczekiwania oraz braku środków zarówno u osób zainteresowanych, jak i w strukturze gmin, z których dana osoba pochodzi, stwarza konieczność utworzenia ośrodka zapewniającego taką pomoc i opiekę w środowisku lokalnym.

Tabela nr 11. Kombatanci na terenie naszego powiatu (stan na dzień

31 grudzień 2004 r.).

Gminne Koła	Ilość członków	Ilość członków
Wołów	120	187
Brzeg Dolny	83	96
Wińsko	70	114
Łącznie	273	397

Źródło: opracowanie gminnych kół Kombatantów

W zakresie prowadzenia opieki całodobowej, obejmującej świadczenia o charakterze pielęgnacyjnym, opiekuńczym i rehabilitacyjnym działania podejmuje **Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Wołowie**. Jego głównym zadaniem jest pomoc osobie starszej, chorej i niepełnosprawnej w uzyskaniu maksymalnej sprawności i samodzielności. Opieką zakładu objęte są osoby nie kwalifikujące się do leczenia szpitalnego, ale wymagające stałej, profesjonalnej opieki dla podtrzymania zdrowia i bezpieczeństwa. W ramach swojej działalności ZOL prowadzi również działalność pielęgnacyjną polegającą na opiece chorego w domu, tzw. opieka domowa. Forma ta jest uzupełnieniem działań pielęgniarstwa środowiskowego i pomocy społecznej, dlatego też jej rozwinięcie może być dobrym rozwiązaniem problemów ludzi starszych – osoba dłużej pozostaje w środowisku domowym, gdzie czuje się najlepiej.

W roku 2003 pomocą Zakładu Opiekuńczo-Lecznicy w Wołowie objętych zostało łącznie 63 osoby, z czego 30 osób wypisano, a 25 osób zmarło.

g. Przestępczość.

W roku 2003 ujawniono 134 czyny karalne, z których 68 dokonało nieletnich. Wśród tej liczby znajdowało się 15 nieletnich poniżej 13-go r.ż. Wszyscy spośród sprawców byli mieszkańcami naszego powiatu. W Sądzie Rejonowym w Wołowie w roku 2003 wpłynęło 99 spraw dotyczących nieletnich w zakresie demoralizacji – 32 sprawy, oraz czynów karalnych – 67 spraw. Sprawami objętych było 117 nieletnich w związku z demoralizacją – 42 osoby, oraz w związku z popełnieniem czynu karalnego – 75 osób. Dodatkowo prowadzono 113 spraw opiekuńczo-wychowawczych.

W roku 2003 odnotowano również 178 interwencji domowych, z czego wytypowano 352 ofiary przemocy domowej. W 172 przypadkach sprawcami przemocy byli mężczyźni, zaś w 6 kobiety. Spośród tych interwencji 159 sprawców znajdowało się w stanie nietrzeźwym, z czego 24 osoby przewieziono do izby wytrzeźwień. Porównując rok 2003 z latami poprzednimi można zauważyć znaczny wzrost przypadków w tym zakresie.

W ramach swojej działalności Powiatowa Komenda Policji w Wołowie realizuje programy prewencyjne skierowane do osób i młodzieży. W roku 2003 były to m.in.:

- Policyjna Liga Sportowa – zajęcia sportowe prowadzone w ramach sekcji zapaśniczej w dwóch szkołach podstawowych,
- Prewencja, Ale Inaczej – przekazywanie wiadomości na temat pracy Policji, sposobów unikania zagrożeń, zapobiegania demoralizacji, program skierowany do dzieci szkół podstawowych,
- Groźne Psy – przekazywanie wiedzy i podstawowych umiejętności z zakresu unikania zagrożeń i sposobów radzenia sobie w sytuacjach ataku psa,
- Wagary.

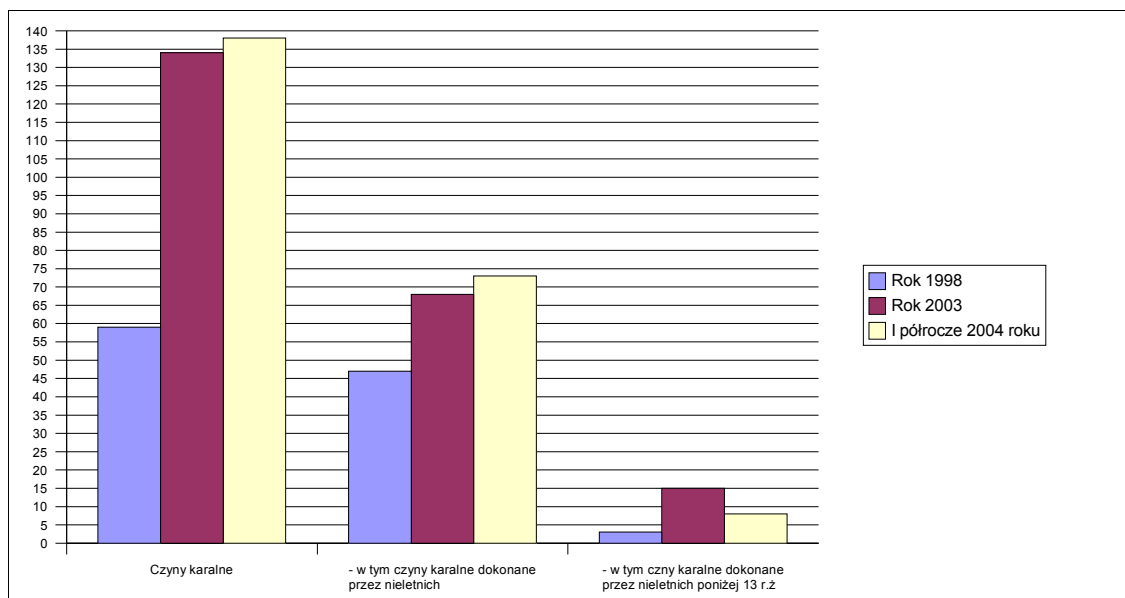
- Bezpieczne Wakacje,
- Bezpieczne Ferie,
- Bezpieczna Droga do Szkoły.

Tabela nr 12. Liczba czynów popełnionych na terenie powiatu wołowskiego przez nieletnich (porównanie z rokiem 1998 i 2003).

Lata	1998 r.	2003 r.	I półrocze 2004 r.
Czyny karalne	59	134	138
w tym czyny karalne dokonane przez nieletnich	47	68	73
w tym czyny karalne dokonane przez nieletnich poniżej 13 r.ż	3	15	8

Źródło: opracowania Powiatowej Komendy Policji w Wołowie

Rysunek nr 10. Liczba czynów popełnionych na terenie powiatu wołowskiego przez nieletnich (porównanie z rokiem 1998 i 2003).

Źródło: opracowania Powiatowej Komendy Policji w Wołowie

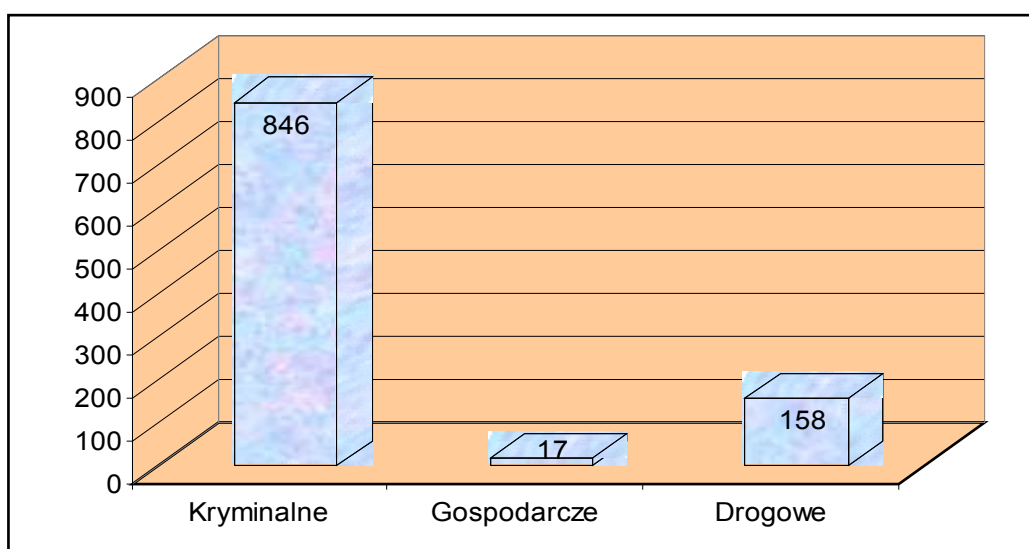
Tabela nr 13. Liczba czynów przestępczych w powiecie wołowskim

(stan na dzień 30 czerwiec 2004 r.).

Kryminalne	Gospodarcze	Drogowe	Ogólnie
846	17	158	1 078

Źródło: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

**Rysunek nr 11. Liczba czynów przestępczych w powiecie wołowskim
(stan na dzień 30 czerwiec 2004 r.).**

Źródło: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

h. Uchodźcy i repatrianci.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach repatriacji, wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z niego, nadawania statusu uchodźcy i udzielania cudzoziemcom azylu, a także w sprawach związanych z obywatelstwem polskim jest Prezes Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców.

Zgodnie z art.1A ust.2 Konwencji Genewskiej z 1951 r., **uchodźcą**

jest osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń, poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa.

Pomoc uchodźcom określona jest w ustawie o pomocy społecznej. Zgodnie z jej przepisami uchodźcy udziela się pomocy mającej na celu wspieranie procesu jego integracji. Pomocy tej udziela starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania uchodźcy i na jego wniosek. Pomoc ta obejmuje:

- świadczenia pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego,
- opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne, zgodnie z przepisami o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- specjalistyczne poradnictwo.

Pomoc udzielana uchodźcy jest realizowana w ramach indywidualnego programu integracji, uzgodnionego pomiędzy powiatowym centrum pomocy rodzinie, a uchodźcą. Program ten określa szczegółowo wysokość, zakres i formy pomocy, w zależności od indywidualnej sytuacji życiowej uchodźcy i jego rodziny.

Na terenie powiatu wołowskiego nie przebywają uchodźcy.

Repatriantem jest osoba polskiego pochodzenia, która przybyła do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizy wjazdowej w celu repatriacji z zamiarem osiedlenia się na stałe. Z historycznego punktu widzenia obecni repatrianci są to osoby pochodzenia polskiego, które – lub ich przodkowie – znalazły się na obszarze byłe ZSRR i nie zostały

objęte powojennymi procedurami repatriacyjnymi.

Najlicniejsza polska diaspora na Wschodzie (ok. 100 tys. osób) mieszka w Kazachstanie. Od 1996 r. osiedliło się w Polsce ok. 5 tys. osób. Najczęściej repatriantów zapraszają gminy. Większość z nich decyduje się na jednorazowe zaproszenie, dlatego osadnictwo repatriantów w Polsce jest rozproszone. Zdecydowana większość repatriantów ma wykształcenie wyższe, a wiele osób pracowało w kraju poprzedniego pobytu na wysokich stanowiskach.

Zgodnie z nowymi przepisami ustawy o repatriacji pracodawca zatrudniający repatrianta może otrzymać zwrot poniesionych kosztów wynagrodzenia, nagród oraz składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudniania repatrianta. Warunkiem jest zatrudnienie osoby posiadającej taki status na co najmniej 24 miesiące. Zwrot może być dokonywany w okresie 12 miesięcy od dnia zawarcia przez pracodawcę umowy ze starostą o refundowanie kosztów zatrudnienia repatrianta, w tym może obejmować koszty wynagrodzenia do jego minimalnej wysokości. Jeśli repatriant nie posiada kwalifikacji zawodowych lub posiada kwalifikacje, na które brak jest ofert na lokalnym rynku pracy, może zostać przeszkolony w celu zdobycia, podniesienia lub zmiany kwalifikacji. Przeszkolenie może odbywać się w ramach stosunku pracy, ale możliwe jest również podniesienie kwalifikacji zawodowych bez nawiązywania stosunku pracy, jeżeli wykonywane przez repatrianta zadania umożliwią mu nabycie umiejętności potrzebnych do samodzielnego wykonywania pracy. Przeszkolenie repatrianta może przeprowadzić pracodawca lub, na jego zlecenie, instytucja szkoleniowa.

Środki na aktywizację zawodową repatriantów pochodzą z rezerwy celowej budżetu państwa. Przepisy dotyczące aktywizacji repatrianta zostały wprowadzone w tym celu, aby repatrianci, którzy przyjeżdżają

z innej rzeczywistości społeczno-bytowej, mimo różnic w zakresie posiadanych kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, byli dla potencjalnego pracodawcy możliwie atrakcyjnymi pracownikami.

Obok pomocy w zakresie aktywizacji zawodowej repatriant zaproszony przez gminę ma zapewnioną pomoc mieszkaniową, poprzez przyznanie lokalu mieszkalnego oraz pomoc finansową w postaci jednorazowych zasiłków: na pokrycie kosztów podróży, na zagospodarowanie i bieżące utrzymanie oraz na pokrycie kosztów związanych z podjęciem nauki przez małoletniego, podlegającego obowiązkowi szkolnemu, jak również pomoc finansowa na częściowe pokrycie kosztów związanych z remontem lub adaptacją lokalu mieszkalnego.

Powyższe formy pomocy zapewniane są ze środków budżetu państwa.

W roku 2003 na teren powiatu wołowskiego przyjechały dwie rodziny repatriantów (6 osób), które otrzymały pomoc finansową w łącznej wysokości 26.798,00 zł. W roku 2004 nie przyjechała żadna rodzina repatriantów.

i. Kadry pomocy społecznej.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej do zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy m.in. szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu oraz doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu.

Obecnie występuje duże zapotrzebowanie na podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Właściwe przygotowanie kadr umożliwi podejmowanie

działań, które coraz wszechstronnie będą wspierały prawidłowy rozwój dziecka i rodziny oraz innych grup społecznych w środowisku lokalnym oraz organizowały wszechstronną pomoc w sytuacjach kryzysowych.

Skuteczna realizacja tego zadania przede wszystkim:

- poprawi standard świadczonych usług,
- pomoże stworzyć lokalny zintegrowany system pomocy społecznej na rzecz wspierania grup społecznych oraz w tworzeniu lokalnych programów samopomocowych,
- pozwoli na udzielanie wyspecjalizowanej pomocy.

Rozdział IV. Kierunki rozwoju pomocy społecznej oraz propozycje

radzenia sobie z istniejącymi problemami społecznymi.

1. Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych.

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych został określony na lata 2005–2010. Został on przyjęty i zaakceptowany przez Społeczną radę ds. Osób Niepełnosprawnych w Wołowie.

Nadrzędnym celem niniejszego programu jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym godnego życia od urodzenia do wieku starszego. Cel ten zostanie osiągnięty przez planowanie i dążenie do stworzenia warunków, które zapewnią zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych, w kolejnych fazach życia. Wyznaczone cele powinny obejmować wszystkie zaangażowane strony, a działania zainicjowane w tym programie powinny być kontynuowane po jego upływie, natomiast ich efekty oceniane i podsumowywane w przyszłości. Realizacja poniższego programu jest procesem systematycznego zbierania ilościowych i jakościowych informacji na temat programu w aspekcie finansowym i rzeczowym. Poprzez ciągłe monitorowanie programu będzie on w miarę potrzeb przygotowywany w zakresie szczegółowych projektów. Program ten może stanowić bazę do powstawania projektów mających na celu realizację ujętych w nich zadań. Może też stanowić podstawę do aplikowania o środki z PERON i EFS przez samorzady terytorialne i organizacje pozarządowe.

Obszarem objętym niniejszym programem jest powiat wołowski, natomiast beneficjentami są osoby niepełnosprawne oraz ich rodziny.

Partnerami w realizacji tego programu będą:

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Administracja rządowa,
- Administracja samorządowa (Starostwo Powiatowe, Ośrodki Pomocy Społecznej, Urząd Pracy),
- Organizacje pozarządowe,
- Kościoły i związki wyznaniowe.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie w celu lepszej realizacji programów przyjęło misję, która reklamuje się następująco:

**POWIAT WOŁOWSKI -
BEZPIECZNY I PRZYJAZNY
DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, ZAPEWNIAJĄCY IM
POPRAWĘ JAKOŚCI ŻYCIA**

Najistotniejszymi obszarami działania PCPR, które jednocześnie wytyczają kierunki realizacji przyjętego programu są:

Obszar 1. Likwidacja barier architektonicznych.

Kierunki działania:

- a) Zakup i montaż wind dźwigowych przy wjazdach do urzędów, instytucji publicznych i prywatnych.
- b) Wykonanie podjazdów umożliwiających osobom niepełnosprawnym sprawniejsze poruszanie się.
- c) Tworzenie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych .
- d) Dostosowanie toalet dla osób niepełnosprawnych.
- e) Wprowadzenie odpowiednich oznakowań:
  - krawężników i schodów,
  - tablice informacyjne.

f) Zaspokajanie indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych.

Obszar 2. Likwidacja barier w komunikowaniu się osób niepełnosprawnych.

Kierunki działania:

- a) Podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności poprzez współpracę z lokalnymi mediami oraz publikację broszur informacyjnych.
- b) Współpraca z lokalnymi samorządami w podejmowaniu działań zmierzających do tworzenia i realizacji programów na rzecz osób niepełnosprawnych.
- c) Zmierzanie do tworzenia klas i grup integracyjnych w szkołach i przedszkolach oraz pracowni rehabilitacyjnych.
- d) Pomoc w uzyskaniu środków niezbędnych do lepszego komunikowania się osób niepełnosprawnych.
- e) Stworzenie systemu monitorowania potrzeb osób niepełnosprawnych.

Obszar 3. Profilaktyka i oświata zdrowotna osób niepełnosprawnych

Kierunki działania:

- a) Zapewnienie dzieciom niepełnosprawnym dostępu do szkół integracyjnych.
- b) Pomoc terapeutyczna osobom niepełnosprawnym.
- c) Kształtowanie w społecznościach lokalnych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.
- d) Wspieranie zaradności osobistej i pobudzenie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych.
- e) Wspieranie rodzin, w których występuje problem niepełnosprawności,

a w szczególności rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym.

Obszar 4. Rozszerzenie zakresu rehabilitacji społecznej

Kierunki działania:

- a) Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych na terenie powiatu wołowskiego.
- b) Wykorzystanie walorów przyrodniczych i klimatycznych powiatu dla działalności rehabilitacyjnej.
- c) Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności poprzez:
  - wczesną interwencję do 7-go r.ż.,
  - kompleksową rehabilitację dzieci i młodzieży z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
- d) Pomoc w zdobyciu sprzętu rehabilitacyjnego niezbędnego w samodzielnym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych.
- e) Tworzenie warsztatów terapii zajęciowej o profilu dostosowanym do stopnia upośledzenia osoby niepełnosprawnej, umożliwiających aktywny udział w rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Obszar 5. Inicjatywy z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Kierunki działania:

- a) Imprezy plenerowe.
- b) Powiatowe konkursy dla osób niepełnosprawnych (malarskie, taneczne, artystyczne, itp.).
- c) Zawody sportowe.
- d) Wycieczki krajoznawcze.

Obszar 6. Rehabilitacja zawodowa.

Kierunki działania:

- a) Stworzenie warunków do osiągnięcia wyższego poziomu zatrudnienia oraz modernizacja rynku pracy, zwalczanie wszelkich form dyskryminacji z dostępem do zatrudnienia.
- b) Podniesienie jakości działania publicznych służb zatrudnienia.
- c) Upowszechnienie systemu doradztwa zawodowego i informacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych.

2. Powiatowy Program Działań na Rzecz Pomocy Dziecku i Rodzinie.

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ POMOCY DZIECKU I RODZINIE

Celem polityki społecznej jest tworzenie warunków do budowania zintegrowanego i efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych, a w szczególności poprawa bezpieczeństwa socjalnego lokalnej społeczności.

Założenia polityki społecznej są definiowane wokół głównych obszarów:

- przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup społecznych żyjących w ubóstwie, wynikającym szczególnie z bezrobocia w połączeniu z takimi dysfunkcjami, jak niezaradność opiekuńczo-wychowawcza rodziców, bezdomność, alkoholizm, narkomania,
- rozwoju systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz osób z zaburzeniami psychicznymi,
- rozwoju systemu pomocy dziecku i rodzinie w celu zapewnienia opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki

rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie,

- wdrażania i koordynacji strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Założenia polityki społecznej realizowane mają być poprzez:

- opracowanie i realizację programów zgodnych z celami strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- zagwarantowanie udziału organizacji pozarządowych w budowaniu i realizacji systemowych działań na rzecz integracji i wyrównywania szans grup największego ryzyka,
- prowadzenie działań umożliwiających wykorzystanie środków finansowych Funduszy Strukturalnych w oparciu o zasadę partnerstwa i współpracę różnych podmiotów działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych,
- podejmowanie działań profilaktyczno-interdyscyplinarnych, kompleksowych, skoordynowanych na rzecz dzieci i ich rodzin,
- pobudzanie społecznej aktywności ukierunkowane na zaspokajanie potrzeb we własnym zakresie – “od pomocy ku samopomocy”
- specjalistyczne szkolenia kadry pracującej z osobami szczególnego ryzyka.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej do zadań realizowanych przez powiat m.in. należy:

1. opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
2. prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
3. zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności poprzez prowadzenie i organizowanie instytucjonalnych i rodzinnych form opieki zastępczej, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,

4. pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu instytucjonalnych i rodzinnych form opieki, po zwolnieniu z zakładu karnego oraz osobom, które otrzymały status uchodźcy,
5. prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej oraz umieszczanie w nich osób,
6. prowadzenie mieszkań chronionych, ośrodków wsparcia, ośrodków interwencji kryzysowej,
7. szkolenie i doskonalenie kadr pomocy społecznej z terenu powiatu.

Pomoc skierowana ma być przede wszystkim do rodzin dysfunkcyjnych, których liczba ostatnimi czasy systematycznie się zwiększa. Mówiąc o dysfunkcyjności mamy na myśli przede wszystkim brak realizacji podstawowych funkcji rodziny, nieprawidłowości w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychospołecznych członków rodziny, a zwłaszcza dziecka. Proces upadku rodziny wyraźnie widoczny jest w rodzinach długotrwale bezrobotnych. Z nieprawidłowym funkcjonowaniem rodziny wiążą się takie zjawiska, jak alkoholizm, przemoc i znęcanie się nad członkiem rodziny, rozwód lub śmierć rodziców, narkomania, przestępczość, próby samobójcze, ubóstwo, brak właściwej opieki rodzicielskiej i ogólna niezaradność życiowa.

W celu skutecznego przeciwdziałania pogłębianiu się kryzysów i narastaniu problemów w rodzinach niezbędne jest utworzenie profesjonalnego, sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego i wsparcia rodzin. Ustawa o pomocy społecznej określa, iż "Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

1) poradnictwa rodzinnego; 2) terapii rodzinnej (działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań); 3) pracy socjalnej.”

Opracowując program pomocy dziecku i rodzinie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wyznaczyło pięć podstawowych obszarów działań:

1. Pomoc rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej.
2. Rozwój zastępczych form opieki nad dzieckiem.
3. Pomoc w integracji ze środowiskiem określonym grupom społecznym;
  - 1) Pełnoletni wychowankowie instytucjonalnych i rodzinnych form opieki.
  - 2) Osoby opuszczające zakłady karne.
  - 3) Uchodźcy i repatrianci.
4. Pomoc osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym i osobom w podeszłym wieku.
5. Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej.

W każdym z obszarów przedstawiliśmy uzasadnienie do podejmowania działań w tym zakresie. Krótko przyjęliśmy cele do realizacji, metody ich osiągnięcia oraz przewidywane efekty podejmowanych działań.

OBSZAR 1. Pomoc rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej.

Uzasadnienie:

Środowisko rodzinne to najważniejsze środowisko wychowawcze w życiu dziecka. Niepokojąca fala zjawisk patologicznych oraz wzrost bezrobocia przyczynia się do powstania wielu sytuacji konfliktowych, których negatywne skutki najbardziej dotyczą dzieci. Skutkuje

to powstawaniem zaburzeniem w rozwoju dziecka. Objawia się to poprzez agresywne zachowanie, nadpobudliwość, unikanie kontaktów z rówieśnikami lub dorosłymi, trudności w prawidłowej socjalizacji oraz problemy szkolne. Przejawy patologii społecznej są główną przyczyną kierowania dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych, ośrodków szkolno-wychowawczych i młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

Cele do realizacji:

1. Pomoc doraźna w sytuacjach kryzysowych, w tym prawna, psychologiczna, pedagogiczna i socjalna.
2. Upowszechnienie informacji o instytucjach i placówkach świadczących poradnictwo specjalistyczne, w tym rodzinne oraz terapię rodzinną.
3. Rozwój bazy lokalowej i kadrowej poradnictwa specjalistycznego.
4. Zapobieganie zjawiskom patologii społecznej.

Metody realizacji:

1. Pomoc psychologiczna realizowana w zakresie:
  - poradnictwa,
  - pomocy psychologicznej dla rodziców i dzieci,
  - pracy socjalnej,
  - prowadzenia terapii rodzinnej.
2. Pomoc prawna realizowana w zakresie:
  - rozwiązywania istniejącego problemu,
  - załatwiania spraw urzędowych.
3. Pomoc pedagogiczna realizowana w zakresie:
  - diagnozy środowiskowej,
  - kontaktów ze szkołą, pedagogiem szkolnym i kuratorem,
  - opieki nad dzieckiem i rodziną,
  - pomocy w ukierunkowaniu działań.
4. Pomoc socjalna realizowana w zakresie:

- diagnozy środowiska,
  - współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie,
  - występowania o pomoc materialną i instytucjonalną,
  - udzielania informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny,
  - informowania o możliwościach i perspektywach poprawy stylu życia.
5. Utworzenie powiatowego ośrodka interwencji kryzysowej wraz z punktem konsultacyjnym dla rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

Efekty działań:

1. Przywrócenie możliwości prawidłowego funkcjonowania rodziny.
2. Wzrost liczby osób i rodzin objętych wsparciem.
3. Poprawa funkcjonowania rodziny.
4. Pozostawienie dziecka w rodzinie naturalnej.
5. Zmniejszenie nakładów finansowych na pomoc instytucjonalną.

OBSZAR 2. Rozwój zastępczych form opieki nad dzieckiem.

Uzasadnienie:

Zastępcze i rodzinne formy opieki nad dziećmi są najlepszym rozwiązaniem w przypadku, gdy dziecko pozbawione jest możliwości rozwoju w swojej naturalnej rodzinie. Zabezpieczają one w sposób właściwy potrzeby emocjonalne dziecka, między innymi: potrzebę miłości, akceptacji, poczucia bezpieczeństwa. Realizacja tych potrzeb w instytucjonalnych formach opieki jest często bardzo utrudniona. Ponadto wychowywanie w warunkach rodzinnych umożliwia dzieciom pozbawionym opieki własnych rodziców wszechstronne przygotowanie się do samodzielnego, odpowiedzialnego życia.

Cele do realizacji:

1. Zapewnienie dzieciom wychowania w warunkach rodzinnych.
2. Upowszechnianie roli i znaczenia rozwoju rodzinnych, zastępczych form opieki.
3. Wspieranie tworzenia rodzinnych form opieki.
4. Wspieranie powstawania grup wsparcia dla rodzin zastępczych.

Metody realizacji:

1. Promowanie w prasie lokalnej zastępczych form opieki rodzinnej.
2. Rozwój współpracy lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny mającej na celu pozyskiwanie kandydatów do sprawowania zastępczych form opieki.
3. Tworzenie i rozwój infrastruktury rodzin zastępczych zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem oraz placówek rodzinnych.

Efekty działań:

1. Zmniejszenie nakładów finansowych na pomoc instytucjonalną.
2. Zmniejszenie liczby dzieci objętych instytucjonalnymi formami opieki.
3. Przygotowanie do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w dorosłym życiu dzieci pozbawionych opieki rodziców.

OBSZAR 3. Pomoc w integracji ze środowiskiem określonym grupom społecznym:**1. Pełnoletni wychowankowie instytucjonalnych i rodzinnych form opieki zastępczej.****Uzasadnienie:**

Młode pokolenie to przyszłość narodu i polskich rodzin. Inwestowanie w młodych ludzi zwraca się wielokrotnie, pozwala zapobiegać sytuacjom patologicznym i unikać kosztownej walki z ich

skutkami.

Ważnym elementem kształtowania się młodych charakterów jest forma spędzania wolnego czasu. Godnym zauważenia wskaźnikiem jest udział dzieci i młodzieży w zajęciach pozaszkolnych. Łatwo zauważyć drastyczny spadek liczby placówek prowadzących zajęcia pozaszkolne i analogiczny spadek dzieci i młodzieży uczestniczących w takich zajęciach. Wiąże się to również z sytuacją wychowanków opuszczających instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej, którzy najczęściej pozostawiani są samym sobie, bez możliwości uzyskania pomocy ze strony osób najbliższych.

Działania związane z prowadzeniem działalności wychowawczej i organizowaniem czasu wolnego mają na celu głównie profilaktykę wśród dzieci i młodzieży.

W związku z powyższym istnieje pilna potrzeba takiego kształtowania działań w środowisku dzieci i młodzieży (w tym prawa i profilaktyki), aby przeciwstawiały się one zagrożeniom, z jakimi się stykają.

Cele do realizacji:

1. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz mieszkania.
2. Udzielenie wsparcia w integracji ze środowiskiem lokalnym.
3. Tworzenie kultury pozytywnych wzorów.
4. Podniesienie autorytetu rodziny.
5. Podniesienie świadomości i wiedzy o zagrożeniach związanych z “rozpoczęciem życia dorosłego” oraz sposobach i możliwościach rozwiązywania napotykanym problemów.

Metody realizacji:

1. Utworzenie grupy wsparcia.

2. Pomoc psychologiczna, prawna i socjalna.

Efekty działań:

1. Nabycie umiejętności samodzielnego radzenia sobie z problemami życia codziennego.
2. Nabycie umiejętności odpowiedzialności i konsekwencji za podejmowane decyzje i działania.
3. Usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne.
4. Nabycie wiedzy o podstawowych zasadach i normach prawidłowego współżycia społecznego.
5. Zmniejszenie nakładów finansowych na pomoc instytucjonalną.

2. Osoby opuszczające zakłady karne.

Uzasadnienie:

Kara więzienia jest tak stara, jak historia ludzkości – już dawno człowiek wpadł na pomysł izolacji jednostek, które łamią normy społeczne. Istotny tu jest problem, czy pobyt w zakładzie karnym, który jest konieczny z punktu widzenia litery prawa i ze względów społecznych pomoże sprawcy na tyle zrozumieć swój czyn, aby nie popełnił go ponownie? Z ogólnie dostępnych wyników badań wynika, że z reguły kara pozbawienia wolności tylko w pewien sposób przeciwdziała zjawisku przestępczości.

Istotnym czynnikiem w postępowaniu z więźniami jest zapewnienie im po odbyciu kary pomocy postpenitencjarnej, przez którą rozumie się działalność państwową i społeczną, której celem jest materialne i psychiczne wspieranie osób opuszczających zakłady karne. Pomoc postpenitencjarna odgrywa istotną rolę w reintegracji tych osób ze społeczeństwem i zapobieganiu w powrotności do przestępstwa.

Cele do realizacji:

1. Stworzenie możliwości “rozpoczęcia wszystkiego od nowa”.
2. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia i mieszkania.
3. Oddziaływanie wychowawcze w celu umożliwienia powrotu do normalnego życia i pracy zawodowej.
4. Psychiczne wsparcie w reintegracji ze społeczeństwem i zapobieganie powrotności do przestępstwa.
5. Reintegracja kontaktów z rodziną (żoną, konkubina, dziećmi, czy też rodzeństwem).

Metody realizacji:

1. Pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, kontynuowaniu leczenia bądź terapii uzależnień, nauki.
2. Wzajemna współpraca z instytucjami udzielającymi wsparcia również osobom opuszczającym zakład karny.
3. Kontaktowanie zainteresowanych z tymi instytucjami, pracodawcami, organizacjami pozarządowymi.
4. Zorganizowanie prac na rzecz społeczności lokalnej – w formie wolontariatu.

Efekty działań:

1. Pokonanie wstydu z powodu popełnionego czynu i lęku przed odrzuceniem budzącego się poczucia winy.
2. Pobudzenie i utrwalenie poczucia odpowiedzialności za własne czyny.
3. Usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne.
4. Wyznaczenie celów i priorytetów oraz systematyczne dążenie do ich osiągnięcia.

3. Uchodźcy i repatrianci.

Uzasadnienie:

Pomoc udzielana uchodźcom i repatriantom ma na celu wspieranie procesu ich integracji ze środowiskiem lokalnym. Udzielanie tej pomocy odbywa się poprzez realizację indywidualnego programu integracji, uzgodnionego między organem pomocy udzielającym, a uchodźcą. Program ten w ogólnym zarysie określać powinien zakres i formy pomocy, w zależności od indywidualnych potrzeb i sytuacji życiowej uchodźcy i jego rodziny.

Cele do realizacji:

1. Uzyskanie stałego miejsca zamieszkania.
2. Uzyskanie zatrudnienia, poprzez aktywność własną oraz w kontakcie z Powiatowym Urzędem Pracy.
3. Udzielanie wsparcia w adaptacji w nowym środowisku i własnym rozwoju.
4. Udzielanie wsparcia finansowego.

Metody realizacji:

1. Sporządzenie indywidualnego programu integracji.
2. Specjalistyczne poradnictwo psychologiczne, prawne i socjalne.
3. Prowadzenie z uchodźcą i repatriantem pracy socjalnej.
4. Wspieranie w wytrwaniu w dochodzeniu do wyznaczonych celów.
5. Przyznawanie i wypłacanie świadczeń.

Efekty działań:

1. Usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne.
2. Nawiązanie pozytywnych relacji ze społecznością lokalną.

OBSZAR 4. Pomoc osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym i osobom w podeszłym wieku.

Uzasadnienie:

Problematyka starzenia się ludności, potrzeby starszego pokolenia i specyfika starości jako fazy życia to jeden z głównych nurtów polityki społecznej. Rozwiązywanie problemów społecznych ludzi starych wymaga ze strony polityki społecznej planowych, długookresowych, realizowanych zwłaszcza na szczeblu lokalnym działań, uwzględniających postępujące wewnętrzne zróżnicowania kategorii ludzi starych. Lokalna polityka społeczna wobec ludzi starych to różne przejawy aktywności na rzecz osób starszych realizowane na terenie działania samorządu terytorialnego w ramach jego zadań zleconych i własnych oraz inicjatyw lokalnych. Szczebel lokalny z kilku powodów jest ważny w polityce społecznej wobec ludzi starych: 1) jeżeli starość zaczyna się wraz z przekroczeniem wieku emerytalnego, to podstawowym obszarem aktywności człowieka starego jest rodzina i środowisko lokalne; 2) dobra polityka społeczna wobec ludzi starych powinna być zróżnicowana w zależności od miejsca ich zamieszkania, od struktury rodziny, od struktury demograficznej społeczności lokalnej, itp.; 3) dobra znajomość lokalnych potrzeb i społecznego potencjału, który jest do dyspozycji, daje szansę na bardziej racjonalną (również bardziej efektywną ekonomicznie) politykę społeczną.

Cele do realizacji:

1. Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i osób w podeszłym wieku.
2. Zaspokajanie potrzeb ludzi starych, ekonomicznie najsłabszych i znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.
3. Tworzenie optymalnych, humanistycznych warunków życia dla ludzi starszych oraz stwarzanie możliwości korzystania przez nich z życia w maksymalnym (relatywnie do stanu zdrowia i wieku) stopniu.

4. Integracja ze środowiskiem lokalnym osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i osób w starszym wieku.
5. Zapobieganie osamotnieniu i izolacji.
6. Podniesienie standardu i kompleksowości usług opiekuńczych.
7. Zapewnienie kompleksowych usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych i socjalnych w miejscu zamieszkania.

Metody realizacji:

1. Utworzenie ośrodka usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych.
2. Utworzenie gminnych stacji opieki.
3. Utworzenie domu pomocy społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.
4. Utworzenie dziennego domu pomocy dla osób starszych – “klub seniora”.
5. Utworzenie grupy wolontariuszy, których podstawowym zadaniem ma być odwiedzanie osób niepełnosprawnych i starych w ich domach oraz organizowanie im odpowiedniego wsparcia.
6. Utworzenie grup wsparcia osób starszych.
7. Udzielanie specjalistycznego poradnictwa (poradnictwo geragogiczne).

Efekty działań:

1. Umożliwienie jak najdłuższego utrzymania człowieka w jego własnym środowisku.
2. Obniżenie kosztów finansowych związanych z utrzymaniem osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych przebywających w domach pomocy społecznej poza terenem gminy, z której pochodzą.
3. Zapobieganie izolacji społecznej, która prowadzi do negatywnych skutków.
4. Zapewnienie stałej opieki osobom tego wymagającym.
5. Podniesienie statusu rodzinnego i społecznego oraz roli człowieka

starego, a w konsekwencji podwyższenie wartości końcowego okresu życia człowieka, przy łagodnej i stopniowej rezygnacji bądź ograniczaniu ról społecznych ludzi starzejących się i starych.

OBSZAR 5. Doskonalenie zawodowe kadr jednostek pomocy społecznej.

Uzasadnienie:

Obecnie występuje duże zapotrzebowanie na podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Właściwe przygotowanie kadr umożliwi podejmowanie działań, które coraz wszechstronniej będą wspierały prawidłowy rozwój dziecka i rodziny oraz innych grup społecznych w środowisku lokalnym oraz organizowały wszechstronną pomoc w sytuacjach kryzysowych.

Cele do realizacji:

1. Podniesienie jakości świadczonych usług na polu pomocy społecznej.
2. Podnoszenie oraz doskonalenie umiejętności kadr jednostek pomocy społecznej i innych współpracujących z nimi podmiotów w zakresie:
  - specjalistycznego poradnictwa,
  - rodzinnych form opieki zastępczej,
  - środowiskowych form pomocy.
3. Nawiązanie bądź zacieśnienie współpracy lokalnych podmiotów działających w zakresie pomocy społecznej oraz integracja działań.

Metody realizacji:

1. Organizacja szkoleń, konferencji, spotkań organizacyjnych i szkoleniowych.

Efekty działań:

1. Poprawa standardu świadczonych usług.

2. Stworzenie lokalnego zintegrowanego systemu pomocy społecznej na rzecz wspierania grup społecznych oraz tworzenia lokalnych programów pomocowych.
3. Udzielanie wyspecjalizowanej pomocy.

3. Zespół Interwencji Kryzysowej.

„Interweniować to tworzyć projekt, ustrukturyzować teraźniejszość przez przeszłość, nadać sens antycypacji”.

M. H. Soulet

Interwencja kryzysowa jest profesjonalną pomocą udzielaną w sytuacjach kryzysu, możliwie najszybciej po wystąpieniu zdarzenia krytycznego. Składają się na nią kompleksowe, intensywne działania interdyscyplinarne. Zajęcie się osobą znajdującą się w kryzysie polega na ochronie przed ewentualnym bezpośrednim zagrożeniem, nawiązaniu kontaktu, określeniu aktualnego stanu psychicznego, terapii. W kolejnych etapach następuje: ustalenie źródeł kryzysu, likwidacja problemu, przywrócenie zakłóconej równowagi i wdrożenie do samodzielnego radzenia sobie, pełna aktywizacja życiowa.

W praktyce ośrodków interwencji kryzysowej, wymienione wyżej rodzaje kontaktu i pomocy rzadko są realizowane przez jedną placówkę. W istniejących realiach brane są pod uwagę zarówno potrzeby, jak i możliwości finansowe.

W powiecie wołowskim zastosowaliśmy formułę organizacyjną podporządkowaną szczegółowym zadaniom. Połączone w sieci skoordynowanych działań, wysiłki istniejących jednostek, pozwalają na realizację zamierzonych celów.

Zespół Interwencji Kryzysowej przy Powiatowej Wielofunkcyjnej

Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej realizuje cele z zakresu pomocy społecznej wynikające z rzeczywistych potrzeb powiatu wołowskiego.

Uznając, że celem nadrzędnym jest budowanie systemu, który ma zapobiegać sytuacjom kryzysowym, działania Zespołu polegać będą na szeroko rozumianej profilaktyce.

Podstawowymi założeniami profilaktyki systemowej są takie działania, które pozwalają jednostce, grupie społecznej na :

1. twórczą adaptację do zmian zachodzących we współczesnym świecie,
3. wyrównanie szans rozwoju,
4. ułatwienie dostępu do informacji,
5. współpracę z każdym podsystemem, do którego należą,
2. budowanie więzi między jednostkami, jednostkami i grupą, grupą i społecznością,
6. uzyskanie możliwości samorealizacji i lepszego zaspakajania własnych potrzeb.

Struktura systemu wiąże się z realizacją celów operacyjnych. Elementami tej struktury są:

I. Poradnictwo rodzinne, które w szczególności będzie realizować:

1. specjalistyczne poradnictwo dla rodziców dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
2. prowadzenie działalności diagnostyczno – konsultacyjnej dla rodziców naturalnych dzieci objętych innymi formami opieki,
3. terapia rodzinna,
4. specjalistyczne poradnictwo dla dzieci,
5. współpraca z placówkami rodzinnymi w zakresie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w placówce,
6. szkolenie rodzin zastępczych.

II. Zespół Interwencji Kryzysowej.

III. Mieszkanie chronione.

Zadania wymienione w punkcie I realizowane mają być w ramach działalności Centrum Specjalistycznego Poradnictwa, którego projekt przedstawiony został poniżej.

Praca Zespołu nadzorowana jest bezpośrednio przez dyrektora Powiatowej Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej. Zespół Interwencji Kryzysowej realizuje zadania z zakresu:

1. wczesnej interwencji – dyżurów telefonicznych, szybkiego reagowania na zgłoszony problem, podejmowania działań w środowisku,
2. pomocy interdyscyplinarnej realizowanej w porozumieniu z wszystkimi instytucjami pomocy społecznej, służby zdrowia i policji z terenu powiatu,
3. opieki nad dziećmi realizowanej w istniejących placówkach,
4. opieki nad osobami skierowanymi i pozostającymi w mieszkaniu chronionym.

W niektórych przypadkach możliwe lub nawet konieczne jest udzielenie pomocy w formie okresowego schronienia. Pomoc tego rodzaju proponowana jest osobom, które znajdują się w sytuacji zagrożenia życia bądź bezpieczeństwa ze strony otoczenia, na przykład bitym dzieciom i kobietom, osobom narażonym na agresję sąsiadów itp. Pomoc taka może dotyczyć również osób wymagających czasowego wyłączenia z życia codziennego lub uczestnictwa w konflikcie domowym. Mieszkanie chronione, pozostające w dyspozycji Zespołu Interwencji Kryzysowej PWPOW, służy wyżej wymienionym celom.

4. Centrum Specjalistycznego Poradnictwa.

Podstawą dla utworzenia Centrum Specjalistycznego Poradnictwa

przede wszystkim jest fakt, iż na terenie powiatu wołowskiego brak jest propozycji specjalistycznego poradnictwa dla rodzin zastępczych, opiekunów z placówek rodzinnych, rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich obowiązków. Dodatkowo zadanie to ujęte jest w ustawie o pomocy społecznej, która określa zadania własne powiatu z zakresu pomocy społecznej i zalicza się tu m.in.:

- prowadzenie ośrodka adopcyjno-opiekuńczego,
- w przypadku braku takiego ośrodka jego zadania wykonywać ma powiatowe centrum pomocy rodzinie lub innym podmiot na jego zlecenie,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- zapewnienie pomocy rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań w szczególności poprzez poradnictwo rodzinne, a także terapię rodzinną i pracę socjalną,
- prowadzenie szkoleń dla rodzin zastępczych, zarówno spokrewnionych z dzieckiem, jak i niespokrewnionych.

Centrum Specjalistycznego Poradnictwa swoją siedzibę miałyby w budynku zajmowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie.

W swojej działalności w szczególności zajmowałoby się:

- prowadzeniem specjalistycznego poradnictwa dla dzieci,
- prowadzeniem specjalistycznego poradnictwa dla rodziców dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych,
- prowadzeniem działalności diagnostyczno-konsultacyjnej dla rodziców naturalnych dzieci objętych innymi formami opieki,
- pomocą rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań, w szczególności poprzez poradnictwo rodzinne, terapię rodzinną oraz pracę socjalną,

- współpracą z placówkami rodzinnymi w zakresie okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w placówce.

Szczegółowy kosztorys i podstawy prawne działalności Centrum Specjalistycznego Poradnictwa opracowane zostały w aneksie nr 4 poniższej Strategii.

5. Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy.

Głównym celem Urzędu Pracy jest kontynuacja działań w zakresie wykorzystania ustawowych instrumentów oddziaływania na aktywizację zawodową bezrobotnych oraz łagodzenia negatywnych skutków bezrobocia (zarówno społecznych, jak i ekonomicznych). Cel ten realizowany jest poprzez wykonywanie zadań z zakresu administracji rządowej i zadań własnych powiatu – określonych ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. Na tych podstawach PUP określa swoje cele na lata 2004 – 2006 w zakresie:

1) polityki rynku pracy:

- sukcesywne ograniczenie skali i skutków bezrobocia

2) instrumentów rynku pracy :

- doskonalenie działalności Urzędu na rzecz ograniczenia skutków bezrobocia
- objęcie działaniem aktywizującym jak największej liczby osób

3) gospodarowania Funduszem Pracy i Budżetem:

- zapewnienie racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi

4) organizacji i zarządzania:

- optymalizacji działań PUP

„Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji

Lokalnego Rynku Pracy w latach 2004- 2006” odnosi się do powiatu wołowskiego i dla jego potrzeb obejmuje gminy, które leżą w zasięgu zainteresowania Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie. Opracowany program jest wypełnieniem ustawowego obowiązku zawartego w art.9 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r.(Dz. U. Nr 99, poz. 1001).

Obszar działania programu.

Na poziom bezrobocia wpływa wiele czynników, począwszy od sytuacji makroekonomicznej, poprzez ogólną sytuację w kraju, a na lokalnej kończąc. Najważniejsze instrumenty przeciwdziałania bezrobociu są w rękach państwa i one w głównej mierze decydują o sytuacji na rynku pracy.

Na czynniki kształtowane w skali kraju, przez rząd, parlament czy też wolny rynek np. Wysokość podatków, wysokość pochodnych kosztów pracy, kursy złotego i innych walut, wysokość oprocentowania kredytów, przepisy kodeksu pracy itp., wpływ lokalnych samorządów jest nieznaczny. Mogą one jedynie pośrednio, poprzez lokalnych przedstawicieli w parlamencie wnioskować o dokonanie korzystnych zmian.

Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy, zdaniem Powiatowego Urzędu Pracy, powinien zawierać się w trzech następujących obszarach:

- 1. Dostosowanie Kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy.**
- 2. Rozwój przedsiębiorczości.**
- 3. Likwidowanie negatywnych cech w strukturze bezrobocia.**

Obszar 1. Dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy.

Zmieniające się na przestrzeni czasu wymagania rynku pracy wymuszają dostosowanie kwalifikacji potencjalnych odbiorców do nowych potrzeb. Dostosowania wymagają nie tylko osoby bezrobotne i poszukujące pracy lecz również osoby pracujące, w tym zagrożone utratą pracy, jak również młodzież ucząca się szkołach. W latach 2004- 2006 w życie zawodowe będą wchodziły roczniki w wyżu demograficznego, dlatego ważnym celem jest zapewnienie jak najwyższego poziomu kwalifikacji i uwzględnienia w programach kształcenia treści dostosowanych potrzeb do potrzeby rynku pracy.

Biorąc pod uwagę znaczny postęp jaki dokonał się w ostatnim dziesięcioleciu w Europie w dziedzinie wykształcenia, wskaźniki charakteryzujące wykształcenie ludności Polski okazują się niezadowalające, szczególnie potrzebny jest radykalny wzrost ilości młodzieży uzyskującej świadectwo maturalne. Coraz bardziej bowiem skomplikowane technologie wymagają od kandydatów do pracy także wyższych kwalifikacji zawodowych potwierdzonych świadectwem maturalnym. Zmusza do tego również potrzeba konkurowania z przedstawicielami innych krajów na rynku pracy Unii Europejskiej.

Wprowadzony od września 2002 roku drugi etap reformy systemu edukacji zakładał, iż w najbliższych latach wykształcenie średnie maturalne winno w kraju wynosić ok 80% młodzieży, zaś pozostałe 20% - kończyć szkoły zawodowe. By osiągnąć w regionie zakładany wskaźnik kształcenia ogólnego i dostosować pojęcie absolwenta w zakresie jego wiedzy i umiejętności wymogów, jakie stawia przed nim rynek pracy, należy podjąć szereg działań np.:

- Maksymalnie starać się przybliżyć szkolnictwo średnie do uczniów wiejskich poprzez tworzenie odpowiednich ilości miejsc w klasach licealnych,
- Rozszerzyć współpracę dyrektorów gimnazjów i szkół średnich w regionie, z uwagi na to, że gimnazja stają się bezpośrednią drogą do dalszego podjęcia nauki w liceach profilowanych,
- Dofinansowywać podnoszenie kwalifikacji nauczycieli zarówno w zakresie poszerzania wiedzy przedmiotowej jak i wiedzy ogólnej dotyczącej szeroko rozumianych zmian społecznych zachodzących w obecnej rzeczywistości społeczno-polityczno-ekonomicznej, która jest niezbędna do kształtowania umiejętności i budowania wiedzy absolwentów,
- Systematycznie doposażać szkoły w sprzęt i pomoce naukowe niezbędne do realizacji założeń programowych reformy oświaty,
- W zakresie szkolnictwa zawodowego doprowadzić do ciągłej korelacji pomiędzy rynkiem pracy, strategią rozwoju gospodarczego regionu a profilami kształcenia zawodowego zarówno na poziomie szkół zasadniczych jak i średnich,
- Rozwijać wymianę między narodową uczniów i nauczycieli,
- Rozwijać system pomocy materialnej dla młodzieży wybitnie uzdolnionej jak i system pomocy socjalnej dla uczniów w trudnej sytuacji materialnej.

Ważnym elementem edukacji jest wprowadzenie do wszystkich szkół ponadpodstawowych zagadnień dotyczących życia gospodarczego i aktywnego wejścia na rynek pracy, np. poprzez wizyty młodzieży u doradcy zawodowego w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Obszar 2. Rozwój przedsiębiorczości.

Rozwój przedsiębiorczości to tworzenie nowych miejsc pracy. Bezpośredni wpływ samorządów lokalnych na rozwój przedsiębiorczości w regionie odbywać się może poprzez stworzenie zestawu środków (mechanizmów) ułatwiających podejmowanie działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy.

Obszar 3. Likwidowanie negatywnych cech w strukturze bezrobocia.

Wraz ze wzrostem bezrobocia narastają negatywne zjawiska w strukturze bezrobocia. Pojawia się rosnący odsetek osób z tzw. **grup ryzyka na lokalnym rynku pracy**. W powiecie wołowskim są to takie grupy jak:

- długotrwale bezrobotni
- młodzież do 25 roku życia
- osoby o niskim poziomie wykształcenia i kwalifikacjach.

Do nich przede wszystkim będą skierowane programy aktywizacji i zatrudnienia subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy, jak i ze środków unijnych.

Pośrednictwo pracy

Wiodącą rolę wśród programów przeciwdziałania bezrobociu pełni pośrednictwo pracy. Planuje się rozwój funkcjonowania w Powiatowym Urzędzie Pracy **marketingowego modelu działania** w pośrednictwie pracy, w celu pozyskania jak największej grupy pracodawców do współpracy.

Priorytetem będzie nawiązanie osobistych kontaktów pośredników pracy z nowo powstającymi podmiotami gospodarczymi i pozyskiwanie miejsc pracy między innymi przez bezpośrednie wizyty u pracodawców. Planuje się doskonalić model dwutorowego aktywnego pośrednictwa,

tj. głównie skrócenia czasu realizacji ofert pracy i zwiększenie trafności doboru kandydatów do pracy czyli wzrostu „skuteczności zatrudnienia”

Od 2005 roku planuje się rozpocząć i w kolejnych latach rozwijać wirtualne pośrednictwo pracy. Planuje się utworzyć stanowiska komputerowe z dostępem do internetu, opracować stronę Urzędu Pracy z linkami adresów internetowych z ofertami pracy w regionie, w kraju jak również za granicą.

Zatrudnienie subsydiowane.

Planuje się podnoszenie efektywności programów zatrudnieniowych finansowanych ze środków Funduszu Pracy, tzw. aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, takich jak:

- ◆ szkolenia
- ◆ prace interwencyjne
- ◆ staże
- ◆ przygotowanie zawodowe
- ◆ roboty publiczne
- ◆ dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej

Szkolenia są jedną z form wspierających pośrednictwo pracy, organizowane są zarówno w formie grupowej jak i indywidualnej. Urząd organizować będzie następujące formy szkoleń:

1. szkolenia indywidualne – na wniosek bezrobotnego, który uprawdopodobni, że szkolenie to zapewni uzyskanie pracy,
2. szkolenia grupowe – inicjowane przez Urząd Pracy poparte dogłębną analizą potrzeb rynku pracy,
3. szkolenia pracowników na wniosek pracodawcy – refundowanie pracodawcy części kosztów szkolenia pracowników pod warunkiem zatrudnienia ich na innych stanowiskach,

4. pożyczki szkoleniowe – udzielanie na wnioski osoby bezrobotnej w celu sfinansowania kosztów szkolenia podejmowanego bez skierowania Urzędu Pracy.

Prace interwencyjne są jedną z najefektywniejszych form zatrudnieniowych. W ich ramach do pracy kierowane będą przede wszystkim osoby zagrożone długotrwałym bezrobociem. Urząd Pracy będzie zawierał umowy głównie z tymi pracodawcami, którzy zobowiążą się, że po upływie okresu refundacji części wynagrodzenia, zatrudnią na stałe osobę bezrobotną.

Staże. Bezrobotnemu do 25-go r.ż. starosta, na wniosek lub za zgodą tego bezrobotnego, może skierować go do odbycia u pracodawcy stażu przez okres nie przekraczający 12-stu miesięcy. Do osoby zarejestrowanej, jako bezrobotna, w okresie do upływu 12-stu miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej, która nie ukończyła 27-go r.ż. zapis powyżej stosuje się odpowiednio.

Przygotowanie zawodowe jest formą aktywizacji zawodowej skierowaną do osób bezrobotnych: do 25-go r.ż., bez kwalifikacji zawodowych, długotrwale bezrobotnych, powyżej 50-go r.ż., samotnie wychowujących przynajmniej jedno dziecko do 7-go r.ż. i niepełnosprawnym. Odbywa się bez nawiązania stosunku pracy.

Roboty publiczne, jako jedna z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu dla wielu osób o niskich kwalifikacjach, jak również długotrwale bezrobotnych, jest jedyną możliwością kontaktu z rynkiem pracy. Oznaczają zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac mających na celu reintegrację zawodową i społeczną.

Pośrednictwo zawodowe polega na udzieleniu bezrobotnym

i poszukującym pracy pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia oraz pracodawcom w doborze kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych. Świadczone jest w formie porad indywidualnych i grupowych.

Współpraca z lokalnymi mediami.

Powiatowy Urząd pracy w Wołowie planuje poszerzenie zakresu współpracy z lokalnymi mediami. Kontynuowane będzie bieżące przekazywanie informacji do lokalnej prasy dotyczących ofert pracy realizowanych w Urzędzie oraz dotyczących wszelkich zmian i działań podejmowanych przez Urząd. Planuje się utworzenie strony internetowej Urzędu, na której zamieszczane będą informacje odnośnie działalności Urzędu, aktualnych ofert pracy.

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Z uwagi na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności osoby niepełnosprawne mają niewielkie szanse konkurowania na rynku pracy z pełnosprawnymi osobami bezrobotnymi. Ważnym instrumentem ograniczającym bezrobocie tej kategorii osób jest wspieranie finansowe pracodawców organizujących nowe stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych oraz udzielanie niskooprocentowanych pożyczek osobom niepełnosprawnym podejmującym prace na własny rachunek.

Szczegółowy Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy ujęty został w aneksie nr 5 Strategii.

Rozdział V. Strategia powiatu.

1. Analiza SWOT.

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich wyrazów: strenghts (siły, atuty), weaknesses (słabości), oopportunities (szanse, okazje), threats (zagrożenia).

Oparta jest na podziale wszystkich czynników wpływających na obecną i przyszłą pozycję organizacji na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne negatywnie i pozytywnie oddziałujące na organizację. Ze skrzyżowania tych czynników powstają cztery kategorie czynników:

1. zewnętrzne pozytywne – szanse. **Szanse** to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które gdy odpowiednio wykorzystamy staną się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia.
2. zewnętrzne negatywne – zagrożenia. **Zagrożenia** to wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju firmy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji lub powodzenie inwestycji, jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.
3. wewnętrzne pozytywne – mocne strony, czyli atuty organizacji. **Mocne strony** to walory organizacji, które w pozytywny sposób wyróżniają ją pośród konkurencji. Mocne strony mogą być wynikiem wielkości organizacji, polegać na dużym udziale w rynku, niskich kosztach jednostkowych, dysponowania nowoczesną technologią, jakością produkcji, itd.
4. Wewnętrzne negatywne – słabe strony organizacji. **Słabe strony** to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. Mogą one dotyczyć całej organizacji, jak i jej części.

Każda organizacja posiada słabe strony, jednak zbyt duża ich ilość może spowodować, że organizacja nie utrzyma się na rynku konkurencyjnym,

a inwestycja może przynieść straty zamiast spodziewanych zysków.

Ogólne wytyczne wynikające z analizy SWOT są bardzo proste, ale niestety trudne do realizacji:

- unikać zagrożeń,
- wykorzystywać szanse,
- wzmocniać słabe strony,
- opierać się na mocnych stronach.

Do mocnych stron powiatu wołowskiego można zaliczyć:

- zacieśniająca się współpraca samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi,
- duża liczba instytucji i organizacji działających w obszarach polityki społecznej, wspierających społeczność lokalną w rozwiązywaniu istniejących problemów,
- szeroko rozwijająca się współpraca pomiędzy tymi organizacjami,
- placówki działające na rzecz pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi,
- funkcjonujący zakład opiekuńczo-leczniczy dla osób przewlekle somatycznie chorych, który może być podstawą dla rozwoju usług opiekuńczych,
- wykwalifikowana kadra pomocy społecznej,
- posiadanie budynków użyteczności publicznej,
- dobrze działające obiekty sportowe,
- lokalne media,
- współpraca partnerska z miastami Europy Zachodniej.

Do słabych stron powiatu wołowskiego można zaliczyć:

- wysoki wskaźnik przestępczości – wzrost przestępczości wśród nieletnich – obniżenie wieku osób popełniających czyny karalne,

- trudna sytuacja budżetowa powiatu,
- silna zależność realizacji strategii od możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego,
- brak programów i kierunków rozwoju pomocy społecznej w powiecie,
- brak programów i działań w zakresie zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- przeświadczenie społeczności lokalnej o sprawczej roli czynników zewnętrznych w kształtowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej,
- brak integracji mieszkańców, rozbieżność interesów różnych instytucji i grup społecznych,
- brak mieszkań socjalnych i niskoczynszowych,
- słaba promocja powiatu na obszarze pomocy społecznej,
- wysokie i rosnące bezrobocie,
- słaba baza lokalowa pomocy społecznej oraz wyposażenie techniczne,
- wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej,
- zubożenie społeczeństwa.

Do szans powiatu można zaliczyć:

- integracja z Unią Europejską,
- możliwość korzystania ze środków EFS,
- rozwój internetu i innych form edukacji i komunikacji,
- strategia może przyczynić się do wzrostu odpowiedzialności mieszkańców powiatu za rozwój lokalnej pomocy społecznej,
- wykorzystanie i wzmocnienie inicjatywy społecznej powiatu, m.in. poprzez dostarczanie szeroko rozumianej informacji,
- posiadanie opracowanej Strategii, zatwierdzonej przez organy samorządu terytorialnego, umożliwi sprawniejsze działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Zagrożenia powiatu wołowskiego:

- odpływ wykwalifikowanej siły roboczej,
- brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego,
- brak stabilnej polityki rządu wspomagającej pomoc społeczną,
- małe zainteresowanie mieszkańców powiatu rozwojem lokalnych form pomocy,
- rozwój patologii społecznych, również wśród dzieci i młodzieży,
- pogarszające się warunki bytowe ludności,
- powiększające się różnice w dochodach ludności.

Po przeanalizowaniu mocnych stron powiatu można zauważyć, że jedną z **najważniejszych silnych stron** jest duża liczba instytucji i organizacji działających w obszarach polityki społecznej, wspierających społeczność lokalną w rozwiązywaniu istniejących problemów.

Wszystkie te instytucje i organizacje mogą stanowić bazę dla stworzenia kompleksowego i zintegrowanego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej.

Z analizy SWOT wynika, że powiat wołowski **największe szanse** pokłada w integracji z Unią Europejską. Powiat będzie mógł ubiegać się o różnego rodzaju dofinansowania, będzie mógł również korzystać z pomocy finansowej bezzwrotnej na finansowanie programów pomocowych w realizacji celów strategicznych. W ramach funduszy strukturalnych powiat wołowski będzie mógł ubiegać się o środki finansowe na obszarze pomocy społecznej w zakresie:

- Perspektywy dla młodzieży.
- Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia.
- Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.
- Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup

szczególne ryzyka.

- Integracja i reintegracja zawodowa kobiet.

Najsłabszą stroną powiatu jest przeświadczenie społeczności lokalnej o sprawczej roli czynników zewnętrznych w kształtowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej. Założenie to wynika z ogólnospołecznego przekonania, że wszystkie problemy powinny być rozwiązywane przez państwo i jego organy przy znikomym udziale własnym.

Największym zagrożeniem powiatu jest małe zainteresowanie mieszkańców powiatu rozwojem lokalnych form pomocy.

Brak zainteresowania ze strony społeczności lokalnej spowoduje bezsensowność podejmowanych działań z zakresu pomocy społecznej.

2. Strategia i cele strategiczne.

Najkrócej można powiedzieć, że strategia jest całościową koncepcją rozwoju jednostki organizacyjnej, czy terytorialnej (w tym również regionu).

Istota strategii polega na wyborze długoterminowych celów głównych i celów pośrednich oraz wyznaczeniu metod ich osiągnięcia, w tym zasobów niezbędnych dla realizacji tych celów w określonych warunkach, przy danych ograniczeniach i w ramach przyjętego horyzontu czasowego.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest koncepcją działania zmierzającego do zrównoważonego i długoterminowego rozwoju pomocy społecznej w określonym regionie, przedstawioną w formie zwanego dokumentu, zawierającego procedury osiągnięcia zamierzonych celów.

Dokument taki powinien składać się z syntetycznej diagnozy stanu istniejącego, analizy słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń oraz celów strategicznych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego opracowana została na lata 2005-2010.

Określa ona kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy obszaru pomocy społecznej oraz ma możliwość prognozowania rozwoju w oparciu o wykorzystanie szans i zagrożeń.

Wizja powiatu, która uznana jest również za jego strategię reklamuje się hasłem:

**„Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia rodziny
zapewniającego wysoką jakość życia mieszkańcom
powiatu wołowskiego”**

Cele strategiczne powiatu wynikają z wizji strategii, będące jej rozwinięciem. Cele te wyznaczają kierunek działania podmiotów życia społecznego. Są to cele długookresowe, określające, co można poprawić, aby zwiększyć przyszłe możliwości w dłuższym horyzoncie czasowym.

Do najważniejszych celów strategicznych Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego należą:

- 1. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym godnego życia od urodzenia do wieku starszego.**
- 2. Podnoszenie jakości życia rodziny i jej bezpieczeństwa socjalnego.**
- 3. Oddziaływanie na aktywizację zawodową bezrobotnych oraz łagodzenie skutków bezrobocia.**

**ZAPEWNIENIE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM
GODNEGO ŻYCIA OD URODZENIA DO WIEKU STARSZEGO**

Stworzenie środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym, pozbawionego barier, pozwoli poprawić jakość funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku. Wiąże się to z pogłębieniem integracji osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną, co znacznie przyczyni się do podniesienia poczucia wartości osób niepełnosprawnych oraz pozwoli im poczuć się pełnowartościowymi mieszkańcami naszego powiatu.

Podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności, co pozwoli zrozumieć problemy osób niepełnosprawnych. Zrozumienie problematyki niepełnosprawności umożliwi wydajniejszą walkę z jej skutkami.

Pobudzenie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych oraz wspieranie ich zaradności osobistej ma na celu przekonanie osób niepełnosprawnych o ich wartościach i umiejętnościach mogących stanowić podstawę dla dobrze funkcjonującego społeczeństwa.

Wspieranie rodzin, w których występuje problem niepełnosprawności, a w szczególności rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym. Celem jest zminimalizowanie skutków niepełnosprawności, zapewnienie wczesnej interwencji oraz kompleksowej rehabilitacji dzieci i młodzieży.

Umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do sportu, kultury, turystyki i rekreacji poprzez organizowanie różnego rodzaju spotkań integracyjnych, wyjazdów kulturalno-rekreacyjnych, imprez plenerowych, konkursów, itp.

Zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na uzyskanie interesującego zatrudnienia poprzez: rozszerzenie systemu doradztwa

zawodowego i informacji zawodowej, organizowanie szkoleń, modernizację rynku pracy, walkę z dyskryminacją związaną z dostępem do zatrudnienia, itp.

PODNOSZENIE JAKOŚCI ŻYCIA RODZINY I JEJ BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO

Podjęcie działań mających na celu przywrócenie rodzinie jej prawidłowego funkcjonowania. Pozwoli to również rodzinie nabyć umiejętności radzenia sobie na bieżąco z pojawiającymi się problemami.

Pomoc w integracji ze środowiskiem określonym grupom społecznym pozwoli im: nawiązać prawidłowe relacje społeczne, wniknąć w strukturę społeczności lokalnej, prawidłowo pełnić role członków tej społeczności, itp.

Podniesienie roli człowieka starszego, a w konsekwencji podwyższenie wartości końcowego okresu życia poprzez zapobieganie izolacji społecznej oraz tworzenie optymalnych warunków życia dla ludzi starszych. Umożliwi to korzystanie przez nich z życia w maksymalnym stopniu, relatywnie do wieku i stanu zdrowia. Zapewnienie odpowiedniej opieki osobom tego wymagającym umożliwi również, jak najdłuższe pozostanie człowieka w jego własnym środowisku.

Zapewnienie rodzinie, dziecku i młodzieży profesjonalnego wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego i prawnego poprzez stworzenie jednostki udzielającej specjalistycznego poradnictwa.

ODDZIAŁYWANIE NA AKTYWIZACJĘ ZAWODOWĄ

BEZROBOTNYCH ORAZ ŁAGODZENIE NEGATYWNYCH SKUTKÓW BEZROBOCIA

Dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy wynika z wymagań kształtu współczesnego rynku pracy. Ważnym elementem jest tu wprowadzenie do edukacji wszystkich szkół ponadpodstawowych zagadnień dotyczących życia gospodarczego oraz aktywnego wchodzenia na rynek pracy.

Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie nowych miejsc pracy. Ważne w tym zakresie jest tworzenie zestawu środków ułatwiających podejmowanie działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy.

Likwidowanie negatywnych cech w strukturze bezrobocia poprzez tworzenie i realizację programów aktywizacji i zatrudnienia subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy i środków unijnych.

Rozdział VI. Wdrażanie i monitorowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego.

1. Pojęcie wdrażania i monitorowania strategii.

Proces realizacji strategii wymaga zastosowania procedur ocennych i monitorujących jej efektywność oraz stopień wdrożenia poszczególnych priorytetów, celów strategicznych i kierunków działań. Strategia ma charakter otwarty i elastyczny, co oznacza, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane pod kątem dostosowywania do zmiennej sytuacji społecznej, gospodarczej, demograficznej, itp. - w tym celu niezbędne są działania monitorujące właściwego wdrażania opracowanej strategii.

Wdrażanie.

Jednym z ważnych problemów w realizacji strategii jest realna możliwość skutecznego jej wdrażania, które jest procesem ciągłym. Właściwe wdrażanie strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Obejmować będzie przyjęcie wszystkich założonych projektów, weryfikację istniejących i opracowanie brakujących programów realizacyjnych.

Przystępując do wdrażania strategii należy pamiętać o kilku podstawowych zasadach:

- wdrażanie strategii stać się musi elementem systemu zarządzania powiatem,
- zdecydowana część zadań zapisanych w strategii dotyczy zakresu i kompetencji działania powiatu. Konieczna jest więc współpraca z podmiotami zewnętrznymi (szczególnie z gminami, samorządem wojewódzkim i innymi instytucjami),
- zapewnienie sprawnego wdrażania strategii wymaga sprawnej i efektywnej koordynacji.

Zasada ciągłości procesu planowania rozwoju wymusza ustanowienie mechanizmu, który pozwoli na bieżącą ocenę postępu prac wdrożeniowych

oraz okresowa weryfikację realizowanej strategii. Mechanizmem umożliwiającym taką ocenę jest monitoring.

Monitorowanie.

Monitoring – śledzenie, czyli ocena realizacji zaplanowanych działań. Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zaawansowania projektu i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości.

Oprócz budowy sprawnego systemu monitorowania pozwalającego na szybki wgląd w postępy prowadzonych działań, konieczne jest powstanie systemu obiektywnej oceny – ewaluacji efektów uzyskiwanych w wyniku realizowanych działań.

Celem stosowanych procedur monitorujących powinno być przede wszystkim ocenianie efektywności realizacji założonych działań strategicznych i osiągania założonych efektów. Niezbędna jest więc okresowa ocena realizacji założonych zadań oraz coraz szersze zaangażowanie społeczne w proces wdrażania i monitorowania strategii. Dobrze stosowane, stałe, poddane szerokiemu uczestnictwu społecznemu mechanizmy monitorujące zapewnić powinny skuteczne osiągnięcie celów strategicznych, elastyczne reagowanie na zmiany oraz oszczędne i efektywne wydatkowanie środków publicznych.

Monitoring realizacji strategii oznacza stałą kontrolę jej realizacji i prowadzi do okresowej oceny skutków wdrażanych zadań dla życia społeczno-gospodarczego powiatu.

2. Wdrażanie i monitorowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego.

Przedstawiana Strategia jest „własnością” społeczności lokalnej – dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Zasadnicza odpowiedzialność w tej kwestii spoczywa na Zarządzie Powiatu – organu powołanego m.in. do realizacji polityki społecznej.

Odnosząc się do kwestii wdrażania Strategii można zauważyć, że w praktyce istnieją dwa główne modele wdrażania, gdzie pierwszy – scentralizowany, charakteryzowałby przede wszystkim projekty powiatu, natomiast drugi koncentrowałby się na projektach instytucji bądź osób.

W celu efektywnego wdrażania niezbędne są następujące czynniki:

- aktywność mieszkańców,
- aktywność instytucji,
- aktywność powiatu.

Do działań organizujących wdrażanie Strategii można zaliczyć:

- zmiany organizacyjne w powiecie wołowskim,
- zmiany instytucjonalne – tworzenie nowych instytucji, przekształcenie istniejących oraz tworzenie sieci współpracy pomiędzy nimi,
- przeszkolenie osób wdrażających Strategię.

Wdrażanie Strategii odbywać się będzie w drodze realizacji programów. Kolejność realizacji programów wyznaczana będzie przez dwa główne kryteria:

1. poziom zaangażowania podmiotów zainteresowanych wdrożeniem programów,
2. wielkość aktualnie i potencjalnie dostępnych środków finansowych na rzecz realizacji programów.

Podstawę dla wdrażania opracowanej Strategii stanowią programy, które

warunkują efektywność realizacji całej Strategii.

Bardzo istotnym elementem z punktu widzenia wdrażania Strategii jest właściwie zaplanowany proces monitorowania. Proces monitoringu prowadzony na terenie powiatu wołowskiego powinien odpowiadać na następujące kluczowe pytania:

1. Jakie zjawiska i procesy w najistotniejszy sposób generują problemy społeczne w powiecie wołowskim?
2. Na jakie problemy społeczne występujące w powiecie wołowskim zarządzający Strategia powinni zwracać największą uwagę?
3. Które problemy społeczne mają charakter pierwotny i stanowią źródło destabilizacji sytuacji społecznej w powiecie?
4. Rozwiązanie których problemów społecznych natrafia na największe bariery?
5. Komu należy w pierwszym rzędzie udzielać pomocy?

W procesie monitorowania Strategii przewidziano następujące fazy:

1. kontrolę wstępną – rozpoczęcie każdego programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone będzie ustaleniem wskaźników określających wyniki realizowanych zadań,
2. monitoring sterujący – wykrywanie wszelkich odchyłeń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu. Dla skutecznej realizacji monitoringu sterującego powinien zostać wyłoniony zespół, składający się z radnych oraz przedstawicieli administracji samorządowej – celem działania zespołu będzie ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania strategii oraz rekomendowanie niezbędnych działań modyfikujących,
3. ocena efektów – dokonana w celu określenia, na ile zakładane w Strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalenia przyczyn wszelkich odchyłeń w realizacji Strategii. Ocena posłuży za podstawę sprawdzenia czy planowane efekty są zgodne z założonymi normami. W trakcie

oceny zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących.

W celu rzetelnego realizowania przyjętych w Strategii kierunków rozwoju pomocy społecznej powinien powstać **Zespół Koordynacyjny Wdrażania Strategii** (ZKWS), którego zadaniem będzie sprawne wdrażanie, a także monitorowanie Strategii przy udziale wielu partnerów.

W skład Zespołu powinien obejmować następujących przedstawicieli:

- Zarządu Powiatu – przewodniczący zespołu – 1 osoba,
- powiatu – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – 1 osoba,
- gmin – 3 osoby,
- organizacji pozarządowych – 3 osoby,
- jednostek organizacyjnych, w tym Powiatowy Urząd Pracy i Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – 2 osoby,
- specjalista d/s planowania strategicznego – 1 osoba,
- przedstawiciel lokalnej prasy – 1 osoba.

Do podstawowych zadań ZKWS należeć będzie:

1. wdrażanie i monitorowanie realizacji Strategii,
2. inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do rozwoju lokalnej polityki społecznej,
3. tworzenie, opiniowanie oraz przyjmowanie opracowanych programów szczegółowych,
4. bieżąca realizacja przedsięwzięć w tym zakresie,
5. kontrolowanie wdrażania opracowanych programów oraz ocena ich realizacji,
6. opracowywanie sprawozdań z wdrażania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na potrzeby Zarządu Powiatu Wołowskiego (dwa razy w roku) i Rady Powiatu Wołowskiego (raz

w roku),

7. informowanie społeczności lokalnej o przebiegu realizacji Strategii.

Zespół Koordynacyjny powinien spotykać się raz na kwartał.

Na spotkaniach powinien przyjmować określony plan pracy na kolejny okres 3 miesięcy oraz podsumowywać wykonane działania w minionym kwartale.

**Plan wdrażania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów
Społecznych Powiatu Wołowskiego na lata 2005-2010**

<i>Zadanie</i>	<i>Planowany termin realizacji</i>
Przedłożenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego Zarządowi Powiatu	styczeń 2005 r.
Przekazanie Strategii do samorządów gminnych z prośbą o zajęcie stanowiska i wniesienie ewentualnych uwag	styczeń 2005 r.
Udostępnienie Strategii na stronach internetowych powiatu dla społeczności lokalnej w celu zebrania opinii	styczeń 2005 r.
Dopracowanie Strategii zgodnie z zebranymi informacjami	luty 2005 r.
Przedłożenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego Komisji Polityki Społecznej	luty 2005 r.
Zatwierdzenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego na sesji Rady Powiatu i podjęcie uchwały o jej przyjęciu	luty 2005 r.
Przesłanie uchwalonej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego do zainteresowanych	luty - marzec 2005 r.
Opracowanie strony www z zamieszczeniem Strategii	marzec 2005 r.
Powołanie Zespołu Koordynacyjnego Wdrażania Strategii (ZKWS) przez zarząd Powiatu Wołowskiego	marzec 2005 r.
Praca ZKWS i realizacja przyjętych planów	marzec 2005 r.
Realizacja zadań określonych projektami	W miarę potrzeb w okresie na jaki została opracowana Strategia 2005-2010
Spotkania ZKWS podsumowujące dotychczas podejmowane działania	raz na kwartał każdego roku od 2005-2010
Sprawozdania ZKWS do Zarządu Powiatu Wołowskiego	czerwiec i grudzień 2005-2010

<i>Zadanie</i>	<i>Planowany termin realizacji</i>
Sprawozdania ZKWS do Rady Powiatu Wołowskiego	styczeń 2006-2011

Źródło: opracowania własne

Na etapie planowania strategii nie da się przewidzieć zarówno wszystkich okoliczności sprzyjających realizacji danego zamierzenia, jak i przeszkód (zarówno finansowych, organizacyjnych, jak i formalnych), które utrudniają lub uniemożliwiają prawidłowe jego wdrożenie. I dlatego właśnie wszystkie opracowane programy należy traktować jako otwarte pomysły, które powinny być modyfikowane w oparciu o zmieniające się okoliczności i nowe propozycje, zrodzone przy kolejnej aktualizacji tego dokumentu.

Zakończenie.

Dynamika i skala zmian zachodzących w dzisiejszym społeczeństwie sprawia, iż sprostanie wymogom dalszego prawidłowego funkcjonowania rodziny wiąże się z koniecznością strategicznego podejścia do jej rozwoju.

Opracowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołowskiego nie jest decyzją autonomiczną, wynikłą z uświadomionej potrzeby całej społeczności lokalnej posiadania takiego dokumentu, lecz zostało narzucone określonymi aktami prawnymi. Jest to wynikiem konieczności wsparcia rodziny, która w dzisiejszych czasach coraz trudniej radzi sobie z dręczącymi ją problemami. Chcąc mówić o systemie wsparcia rodziny z jej różnorodnymi problemami należy zapewnić jego powszechność, zarówno w zakresie dostępności dla każdego poszukującego pomocy, jak i dla interweniującego.

Kształtowanie określonego stanu oparte powinno być na aktualnej wiedzy i znajomości uwarunkowań. Nawet jeśli cele zostały wybrane prawidłowo, to ich osiągnięcie otwiera kolejne horyzonty.

W Strategii ujęte zostały ogólne programy działań zmierzające do rozwiązania problemów społecznych w określonej dziedzinie. Kolejne, bardziej szczegółowe będą opracowywane w miarę potrzeb. Wyznacza ona kierunki działań, jakie należy podjąć zarówno w sferze oddziaływania na społeczeństwo, rodziny i jednostki, jak i w sferze reformowania sposobów funkcjonowania instytucji, tak by nie konkurowały one ze społeczeństwem.

Należy jednak pamiętać, że naczelnym zadaniem strategii jest formułowanie wizji, której urzeczywistnienie stanowi o realizacji misji.

Strategia, jako dokument musi być poddawana okresowej weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom. Powinna więc pozostać dokumentem otwartym. Oznacza to, że nie jest to dokument dany raz

na zawsze, a wręcz wymagane jest jej uaktualnianie i adaptowanie do zmian zachodzących w otoczeniu.

Bibliografia.

Literatura:

1. A. Rajkiewicz „Istota polityki społecznej – wczoraj i dziś” [w] „Polityka społeczna” pod red. A. Rajkiewicza, Katowice 1998 r., str. 27
2. J. Danecki „Kwestie społeczne – istota, źródło, zarys diagnozy” [w] „Polityka społeczna” pod red. A. Rajkiewicza, Katowice 1998 r., s. 116
3. M. Ardelli „Polityka wobec rodziny i wychowania u progu nadchodzącego wieku” [w] „Arytmia egzystencji społecznej a wychowanie” pod red. T. Frąckowiaka, Warszawa 2001, s. 278, s.238, s. 284-286
4. B. Tryfan „Potrzeby i zagrożenia rodzin w Polsce w okresie transformacji” [w] Problemy Rodziny nr 1-2/1997
5. B. DuBois, K. Krogsrud Miley „Zawód, który dodaje sił” [w] „Praca socjalna – 1” Biblioteka Pracownika Socjalnego, Warszawa 1996 r., s. 45
6. J. Kuleszyńska-Dobrek Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, materiały szkoleniowe „Szkolenie starostów i kadry powiatowych centrów pomocy rodzinie” Studium Pracy Socjalnej Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999 r., s.3
7. J. Auleytner „Polityka społeczna. Pomędzy opiekuńczością a pomocniczością” Warszawa 2000 r., s. 102
8. Ph. Kotler, Armstrong „Marketing. Podręcznik europejski” PWE Warszawa 2001, s.225
9. „Problemy Społeczne” Vademecum Kadr Socjalnych, IV 5/2004

Źródła:

1. Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum pomocy Rodzinie

w Wołowie

2. Sprawozdania z działalności Powiatowego Zespołu d/s Orzekania o Niepełnosprawności w Wołowie.
3. Informacje pisemne o działalności stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych z terenu powiatu wołowskiego
4. Pisemne opracowania instytucji publicznych działających na terenie powiatu wołowskiego z wykonywanych zadań wraz z danymi statystycznymi
5. strony   www: www.powiatwolowski.pl,   www.wolow.pl,
www.brzegdolny.pl,   www.winsko.pl,   www.stat.gov.pl,
www.uric.gov.pl, www.duw.pl, www.mgips.gov.pl

Akty prawne:

1. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. nr 64, poz. 593)
2. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz.U. nr 123, poz. 776 ze zmianami)
3. Ustawa o repatriacji z dnia 9 listopada 2000 r. (Dz.U. nr 106, poz. 1118 ze zmianami)
4. Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz.U. nr 99, poz. 1001 ze zmianami)
5. Ustawa o samorządzie powiatowym z dn. 05.06.1998 r. (Dz.U. nr 91, poz. 578 ze zmianami)

6. Uchwała Rady Powiatu Wołowskiego z dn. 24.02.1999 r., nr VI/25/99, w sprawie utworzenia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
7. Uchwała Rady Powiatu Wołowskiego z dn. 30.04.2001 r., nr XXIV/216/01, w sprawie zmiany Uchwały Rady Powiatu nr VI/25/99, z dn. 24.02.1999 r. W sprawie utworzenia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie oraz zatwierdzenia jednolitego tekstu statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
8. Uchwała Zarządu Powiatu Wołowskiego z dn. 22.03.1999 r., nr 11/8/99, w sprawie nadania Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie regulaminu organizacyjnego
9. Uchwała Zarządu Powiatu Wołowskiego z dn. 9.01.2001 r., nr 96/158/01, w sprawie zmiany Uchwały Zarządu Powiatu w Wołowie nr 11/8/99 z dn. 22.03.1999 r. w sprawie nadania Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie regulaminu organizacyjnego oraz zatwierdzenia tekstu jednolitego regulaminu organizacyjnego PCPR w Wołowie

Spis Tabel

Tabela nr 1. Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem na gminy) na dzień 31.10.2004 r. **20**

Tabela nr 2. Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem na płeć).	21
Tabela nr 3. Powierzchnia powiatu wołowskiego (z podziałem na gminy).	22
Tabela nr 4. Struktura wiekowa ludności.	22
Tabela nr 5. Liczba osób korzystających z pomocy Opieki Pomocy Społecznej z podziałem na gminy.	38
Tabela nr 6. Struktura rodzin objętych pomocą.	39
Tabela nr 7. Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności na lata 2002- 2004.	54
Tabela nr 8. Struktura wiekowa bezrobotnych powiatu wołowskiego (na dzień 30czerwca 2004 r.).	61
Tabela nr 9. Struktura bezrobocia według wykształcenia.	61
Tabela nr 10. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.	62
Tabela nr 11. Kombatanci na terenie powiatu wołowskiego (stan na dzień 31.12.2004 r.).	67
Tabela nr 12. Liczba czynów przestępczych popełnionych przez nieletnich na terenie powiatu wołowskiego (analiza porównawcza z latami 1998 i 2003).	69
Tabela nr 13. Rodzaje czynów przestępczych w powiecie wołowskim (stan na dzień 30.06.2004 r.).	70

Spis Rysunków

Rysunek nr 1. Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem	
---	--

na gminy).	20
Rysunek nr 2. Liczba ludności powiatu wołowskiego (z podziałem na płeć).	21
Rysunek nr 3. Struktura wiekowa ludności (w liczbach).	22
Rysunek nr 4. Struktura wiekowa ludności (w procentach).	23
Rysunek nr 5. Ilość osób korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu wołowskiego.	39
Rysunek nr 6. Struktura rodzin korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej (stan na dzień 31 grudnia 2003 r.).	40
Rysunek nr 7. Liczba dożywianych dzieci w powiecie wołowskim (stan na dzień 31 grudnia 2003 r.).	40
Rysunek nr 8. Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności.	54
Rysunek nr 9. Ilość wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.	55
Rysunek nr 10. Liczba czynów przestępczych popełnionych przez nieletnich na terenie powiatu wołowskiego (analiza porównawcza z latami 1998 i 2003).	69
Rysunek nr 11. Rodzaje czynów przestępczych w powiecie wołowskim (stan na dzień 30.06.2004 r.).	70

SPIS ANEKSÓW

1. **Aneks nr 1.** Program działań Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie na

rzecz osób niepełnosprawnych.....	130
2. Aneks nr 2. Ankieta badająca poziom egzystencji oraz jakość zaspokajanych potrzeb osób niepełnosprawnych na terenie powiatu wołowskiego.....	133
3. Aneks nr 3. Pomoc osobom uzależnionym, zagrożonym narkomanią, eksperymentującym z narkotykami i ich rodzinom	140
4. Aneks nr 4. Centrum Specjalistycznego Poradnictwa.....	147
5. Aneks nr 5. Powiatowy Program Pomocy Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy.....	149

Aneks nr 1

Program działań Powiatowego Urzędu Pracy w Wołowie

na rzecz osób niepełnosprawnych

Aneks nr 2

Ankieta badająca poziom egzystencji oraz jakość zaspokajanych

potrzeb osób niepełnosprawnych na terenie powiatu wołowskiego.

Uprzejmie proszę o udzielenie rzetelnych odpowiedzi na podane poniżej pytania

Ankietę wypełnia (proszę zaznaczyć)

osoba niepełnosprawna

opiekun osoby niepełnosprawnej

CZĘŚĆ I sytuacja mieszkaniowa

1. Proszę zaznaczyć jedną z form zamieszkiwanego przez Państwa lokalu

mieszkanie kwaterunkowe

mieszkanie spółdzielcze

mieszkanie zakładowe

mieszkanie zastępcze

mieszkanie własnościowe

dom własnościowy

inna odpowiedź: .....

2. Czy zajmowane przez Państwa mieszkanie znajduje się na:

parterze

piętrze, jeśli tak to którym?.....

3. Czy w zajmowanym przez Państwa mieszkaniu-budynku zostały zamontowane urządzenia z przeznaczeniem dla osób niepełnosprawnych ?

Tak, jakie?.....

Nie, ale są potrzebne – wymień .....

Nie, ale ich instalacja jest zbędna

4. Jakie elementy wyposażenia techniczno-sanitarnego występują w Państwa mieszkaniu/domu?

woda bieżąca – w mieszkaniu

poza mieszkaniem

poza budynkiem

łazienka – w mieszkaniu

poza mieszkaniem

brak

WC – w mieszkaniu

poza mieszkaniem

poza budynkiem

ogrzewanie – piece węglowe

ogrzewanie centralne

ogrzewanie elektryczne

- gaz – inne .....
- przewodowy (sieciowy)
- z butli
- telefon – w mieszkaniu
- poza mieszkaniem
- poza budynkiem

CZĘŚĆ II sytuacja zdrowotna

1. Jaki posiada Pan(i) stopień niepełnosprawności?
  - znaczny (I gr.) = całkowita niezdolność do pracy
  - umiarkowany (II gr.) = częściowa niezdolność do pracy
  - lekki (III gr.) = celowość przekwalifikowania
  - nie mam ustalonej niepełnosprawności
2. Proszę podać rodzaj schorzenia (inwalidztwa) .....
3. Czy jest Pan(i) w posiadaniu sprzętu rehabilitacyjnego?
  - Tak, jakiego? (*proszę wymienić*).....
  - Nie, ale istnieje potrzeba nabycia takiego sprzętu (*proszę wymienić*).....
  - Nie, ale taki sprzęt jest zbędny

CZĘŚĆ III sytuacja materialna

1. Jaki bądź jakie są typ (-y) źródeł Pana/Pani dochodów ? → proszę zaznaczyć wszystkie występujące źródła
  - renta
  - emerytura
  - praca najemna
  - praca na własny rachunek
  - pomoc społeczna
  - stypendium
  - alimenty
  - zasiłek dla bezrobotnych
  - inne dochody, jakie ?.....
  - nie mam żadnych finansowych źródeł dochodów
2. Proszę podać (łącznie z Pana/Pani dochodami) przeciętny miesięczny dochód netto osiągnięty przez Pana/Pani rodzinę (wspólne gospodarstwo domowe).....zł.
3. Jak wygląda miesięczna struktura wydatków w Państwa gospodarstwie domowym w zł ?
  - wydatki na leczenie/lekarstwa

- ↑ wydatki na rehabilitację
- ↑ wydatki na opiekę i pielęgnację osoby niepełnosprawnej
- ↑ wydatki mieszkaniowe (typu: czynsz, energia, gaz, woda, telefon)
- ↑ wydatki związane z kształceniem
- ↑ wydatki na żywność
- ↑ wydatki na ubranie
- ↑ wydatki na kulturę (kino, teatr itp.)
- ↑ inne wydatki, jakie ?.....

CZĘŚĆ IV struktura wspólnego gospodarstwa domowego

1. Z kim Pan (i) mieszka ?

- ↑ samotnie
- ↑ z rodzicami
- ↑ z dziećmi, ile ....., na utrzymaniu .....
- ↑ ze współmałżonkiem
- ↑ inna odpowiedź ? .....

2. Ile osób (łącznie z Panem/Panią) stanowi wspólne gospodarstwo domowe? ....., w tym liczba osób niepełnosprawnych.....

CZĘŚĆ V – sytuacja zawodowa

1. Czy obecnie pracuje Pan(i) zawodowo?

- ↑ Tak, proszę podać staż ..... oraz podać charakter miejsca pracy
  - ↑ Zakład Pracy Chronionej
  - ↑ Otwarty rynek pracy
  - ↑ Warsztat Terapii Zajęciowej
- ↑ Nie pracuję zawodowo

2. Czy Pana(i) stanowisko pracy wymaga dodatkowych zmian przystosowawczych zgodnych z Pana(i) potrzebami jako osoby niepełnosprawnej?

- ↑ Tak, *jeśli tak to jakie?* .....
- ↑ Nie

3. Proszę wskazać, dlaczego nie pracuje Pan(i) zawodowo? .....

4. Czy jest Pan(i) zarejestrowany(a) w powiatowym urzędzie pracy?

- ↑ Tak, *jak długo?*.....miesiące
- ↑ Nie, → *proszę przejść do pytania nr 6*

5. Dlaczego zarejestrował(a) się Pan(i) w powiatowy urządzie pracy?

- ↑ ze względu na świadczenia lekarskie
- ↑ liczę na propozycje pracy

chcę uzyskać pożyczkę na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej

ze względu na zasilek

inna odpowiedź .....

6. Czy chciałby/ chciałyby Pan(i) ukończyć kursy przekwalifikujące lub doskonalące zawodowo?

Tak, jakie? .....

Nie potrafię powiedzieć

Takie, które umożliwią mi zatrudnienie

Nie

CZĘŚĆ VI –możliwość zaspakajania potrzeb

1. Proszę zaznaczyć potrzeby, których realizacja sprawia Panu(i) jako osobie niepełnosprawnej trudności?

leczenie podstawowe

leczenie specjalistyczne

rehabilitacja medyczna

rehabilitacja zawodowa

proste prace domowe i pielęgnacyjne

zdobycie sprzętu rehabilitacyjnego

pomoc rzeczowa lub finansowa

poruszanie się w obrębie mieszkania/domu

poruszanie się poza obrębem mieszkania/domu

nauka

znalezienie pracy

mieszkanie

udział w życiu społecznym

brak aktualnych informacji na temat osób niepełnosprawnych

brak pomocy w opiece nad osobą niepełnosprawną

inne trudności, *jakie*.....

nie mam żadnych trudności

2. Na czyją pomoc może Pan(i) liczyć jako osoba niepełnosprawna?

rodziny

sąsiadów, znajomych

- kościoła
 różnego rodzaju grup, stowarzyszeń i fundacji skupiających osoby niepełnosprawne i/lub działające na ich rzecz, *jakie?* .....
 Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
 Ośrodka Pomocy Społecznej
 Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
 Powiatowego Urzędu Pracy
 mogę liczyć tylko na siebie
 inna odpowiedź .....
3. W jaki sposób zachowują się w stosunku do Państwa, jako osób niepełnosprawnych ludzie, których spotykają Państwo w miejscach publicznych np. w urzędach, na przystankach, na ulicy?
- raczej tak samo jak w stosunku do osób zdrowych
 starają się mi pomagać tylko kiedy o to poproszę
 starają się mi pomagać w każdej sytuacji
 starają się mnie nie zauważać
 trudno powiedzieć ponieważ nie posiadam widocznych cech osoby niepełnosprawnej i niewiele osób wie, że jestem niepełnosprawny/a
 inna odpowiedź .....
4. Czy w Pana(i) sytuacji potrzebna jest pomoc/ wsparcie osoby trzeciej?
- Tak
 Nie
 inna odpowiedź .....

METRYCZKA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

1. Płeć → kobieta mężczyzna
2. Rok urodzenia 19.....
3. Miejsce zamieszkania → miasto wieś
4. Wykształcenie
- podstawowe i niżej średnie
 zasadnicze zawodowe wyższe
- Czy pobierał(a) Pan(i) naukę w placówkach kształcenia specjalnego?
- obecnie, w jakich .....
 w przeszłości, w jakich? .....
 nie

Wyniki przeprowadzonej ankiety.

Ankieta przeprowadzono na terenie powiatu wołowskiego.

Badaniem objętych zostało 502 osoby niepełnosprawne, w tym 210 osób to mężczyźni, a 292 – kobiety. Wiek osób badanych obejmował od 16-go r.ż. do 77 lat. Największa liczba ankietowanych mieściła się w przedziale wiekowym 26-40 lat, najmniejsza zaś 60 i więcej.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż ok. 70% zamieszkuje na wsi.

Większość z badanych osób posiada wykształcenie średnie i stanowi 53% ogółu. Spośród ankietowanych 51% nie pracuje zawodowo. Natomiast 22% zatrudnionych jest w zakładzie pracy chronionej, zaś 17,5% - na otwartym rynku pracy. Spośród osób niepracujących 79% zarejestrowanych jest w Powiatowym Urzędzie Pracy, jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy.

Blisko 30% ankietowanych zajmuje mieszkania własnościowe. Najmniej, bo 14% zajmuje mieszkania zastępcze. Blisko 1% zamieszkuje u rodziny. Większość ankietowanych, bo 42%, zamieszkuje wraz ze współmałżonkiem, natomiast 12% z badanych osób mieszka samotnie.

Okolo 48% badanych osób niepełnosprawnych boryka się z problemem dostosowania mieszkania do potrzeb zgodnie z rodzajem niepełnosprawności. Największe problemy stanowi brak zaplecza techniczno-sanitarnego (wody, łazienki i wc oraz ogrzewanie i dostęp do gazu i telefonu) – średnio 18% ankietowanych nie posiada wody bieżącej, 23% - łazienki, zaś 25% - wc. Jak wynika z badań 34% osób ankietowanych ogrzewa mieszkania piecami węglowymi, 48% osób nie posiada dostępu do gazu sieciowego, natomiast 39% nie posiada bezpośredniego dostępu do telefonu.

Przebadanych zostało 84 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 210 – z umiarkowanym i 208 – z lekkim stopniem niepełnosprawności. Z tego największy procent stanowią osoby niepełnosprawne z tytułu narządu ruchu – 26% badanych, najmniejszą

grupę stanowią osoby z upośledzeniem umysłowym – 2,3%. Spośród badanych sprzęt rehabilitacyjny posiada 66% ogółu, natomiast 11% zgłasza zapotrzebowanie na zakup powyższego sprzętu.

Większość osób badanych utrzymuje się z renty – stanowią one 45% ogółu. Żadnego źródła dochodu nie posiada 0,5% ankietowanych. Przeciętny dochód w rodzinie ankietowanych osób niepełnosprawnych wynosi od 500-1.000 zł. Dochód taki deklaruje 54% badanych. Dochód rodziny poniżej 500 zł deklaruje 26% badanych, natomiast 3% określa swój dochód powyżej 1.500 zł. Największe wydatki ankietowanych osób niepełnosprawnych związane są z zakupem leków i rehabilitacją, a także żywności. Najmniej natomiast osoby niepełnosprawne wydają na kulturę (teatr, kino, wystawy, itp.).

Potrzeby, których realizacja sprawia osobie niepełnosprawnej największe trudności to poruszanie się w środowisku – problem zgłosiło 26,5% badanych, kolejnym problemem jest zatrudnienie – 12,8% ankietowanych. Na kolejnym miejscu znajduje się dostęp do specjalistycznego leczenia – 7,6% oraz do rehabilitacji medycznej – 7,1%. Najmniejszym z wymienionych problemów jest udział w życiu społecznym – 4,8% ankietowanych. Wskazując na źródło pomocy osoby niepełnosprawne podają, że mogą liczyć w większości na rodzinę (33%). Natomiast najmniej, bo 2%, liczy na pomoc instytucji publicznych.

Aneks nr 3

Projekt pracy Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień „MONAR”

w Brzegu Dolnym

Aneks nr 4

Centrum Specjalistycznego Poradnictwa

Aneks nr 5

Powiatowy Program Pomocy Zatrudnienia oraz Aktywizacji

Lokalnego Rynku Pracy

